

Michael a S. Augustino O.Carm.

MARIE~VORMIGH
ende MARIELYCK LEVEN
IN MARIA OM MARIA

naar de uitgave van 1669 bij G. Lints te Mechelen
bewerkt door
Rudolf van Dijk O.Carm.

en met de hertaling van
Theodulf Vrakking O.Carm.

Boxmeer 2003

REEKS KARMELITAANSE VORMING
ten behoeve van initiële en voortgaande vorming
van de Familia Carmelitana
voor intern gebruik in kopievorm uitgegeven
door Sanny Bruijns (Vormingsteam) en Rudolf van Dijk (NCI)

1. *De verhalen rond Elia*. Nieuwe Nederlandse vertaling door Kees Waaijman O.Carm. Boxmeer, 2002.
2. Nicolaas de Fransman O.Carm., *De brandende pijl*. Carmelitaanse stemmen over beschouwing en apostolaat. Ascetische bijdragen, 2. Nederlandse vertaling van *Sagitta ignea* door Dominicus Wijnhoven O.Carm. (Dordrecht, 1966). Boxmeer, 2002.
3. *Het boek over de eerste monniken*. Carmelitaanse stemmen over beschouwing en apostolaat. Ascetische bijdragen, 1 (Merkelbeek, 1943). Nederlandse vertaling van *Liber primorum monachorum* door Irenaeus Rosier O.Carm. en Rumoldus Mollink O.Carm. Boxmeer, 2002.
4. Franciscus Amelry O.Carm., *Een Dyalogus, of tsamensprekinge der Sielen ende Schriftuerlijck bewijs, die Siele tot kennisse van haren Bruydegom treckende*. Naar de uitgave van 1551 bij Symon Cock te Ieper bewerkt door Rudolf van Dijk O.Carm. Boxmeer, 2003.
5. Falco Thuis O.Carm., *Titus Brandsma (1881-1942), de Karmeliet die ons blijft inspireren. Een model voor karmelitaans leven in het derde millennium?* Boxmeer, 2003.
6. Michael a S. Augustino O.Carm., *Marie-vormigh ende Marielyck leven in Maria om Maria*. Naar de uitgave van 1669 bij G. Lints te Mechelen bewerkt door Rudolf van Dijk O.Carm. en met de hertaling van Theodulf Vrakking O.Carm. Boxmeer, 2003.

LEVEN EN WERKEN VAN MICHAEL A S. AUGUSTINO

Leven. Jan van Ballaer (Brussel 15 april 1621 – Brussel 2 februari 1684) werd geboren uit een gegoede katholieke familie van elf kinderen.¹ Van de acht jongens traden er drie in bij de Franciscanen, twee bij de Karmelieten en de overige drie werden seculier priester. Van de drie meisjes leefden er twee als begijn en de derde verzorgde haar ouders. Na zijn eindexamen gymnasium bij de Augustijnen trad Jan in 1639 te Leuven in de Orde van Karmel, waar hij de kloosternaam Michael a S. Augustino ontving. De zuidelijke Nederlanden telden in zijn tijd achttien karmelietenkloosters (ca. 440 leden) en vijf karmelietessenkloosters. Na zijn kleine professie (13 oktober 1640) keerde frater Michael naar Brussel terug om zijn priesterstudie te vervolgen. Deze eindigde met zijn priesterwijding te Leuven op 10 juni 1645. Zijn broer Marius zou twee weken later zijn plechtige professie in de Karmelorde afleggen.

In september 1646 werd pater Michael benoemd tot lector in de filosofie in de Karmel te Gent. Daar leerde hij Maria Petyt (1623-1677) kennen, die sinds 1643 als tertiarius van de Karmel leefde. Met haar raakte hij in een diepe geestelijke vriendschap. In januari 1648 scheidten voorlopig hun wegen, omdat Michael een aanstelling kreeg als professor in de filosofie en prefect van de studenten in de Karmel te Antwerpen. Voordat hij uit Gent vertrok, verzocht hij Maria Petyt om haar aantekeningen van hun gesprekken over te schrijven, zodat hij er als geestelijk begeleider van de fraters gebruik van kon maken. Daarnaast spreekt hij met haar af dat zij hem enkele malen per jaar zou schrijven over haar geestelijk leven.

Tijdens het Provinciaal Kapittel van de karmelieten in 1649 werd Michael benoemd tot novicenmeester en superior te Leuven. Samen met Daniel a Virgine Maria – die in 1652 de Karmel van Boxmeer zou stichten – kreeg hij tevens opdracht om postulanten aan te nemen. Toen in 1650 het noviciaat van Leuven naar Mechelen was verplaatst, werd Mechelen de stad waar Michael het grootste deel van zijn verdere leven heeft doorgebracht. Hij was er driemaal prior (1652-1656, 1663-1667, 1670-1674). Zeven jaar lang was hij novicenmeester, totdat hij in 1656 tot prior provinciaal van de Vlaamse Karmelprovincie gekozen werd, als opvolger van Daniel a Virgine Maria. Dit ambt vervulde hij tot 1659. In de daaropvolgende jaren was hij afwisselend assistent-provinciaal (1659-1663, 1674-1677, 1681-1684) en provinciaal (1667-1670, 1677-1681).

In oktober 1657 vestigde Maria Petyt zich te Mechelen in een kluis bij de Karmelkerk. Twee jaar later legde zij als Maria a S. Teresia opnieuw professie af op de Karmelregel. In die jaren ontving zij intensieve geestelijke begeleiding van Michael. Toen zij op 2 november 1677 stierf, werd zij bijgestaan door pater Marius, de jongere broer van Michael, die ziek te bed lag. Over de drie laatste jaren van Michaels leven is weinig bekend. Vermoedelijk leefde hij in Brussel en besteedde hij zijn tijd aan het schrijven, onder meer van het leven van Maria Petyt, dat in 1683 als laatste werk van zijn hand verscheen.

Werken. In 1659, toen Michael a S. Augustino 38 jaar oud was, publiceerde hij zijn eerste in het Latijn geschreven werk met als titel *Introductio in terram Carmeli*. In ditzelfde jaar nog kwam de Nederlandse editie van de pers onder de titel *Inleydinghe tot het Landt van Carmelus*. Dit boek is een bewerking van zijn lessen aan Maria Petyt en aan de novicen die hij als novicenmeester onderricht heeft.

In 1669 verscheen *Ondernysinghe tot een grondighe Verloogheninghe syns selfs, ende van alle Creaturen tot een Godt-vormigh Goddehlyck leven In Godt om Godt*... Nadat Michael in het eerste tractaat gesproken heeft over de *Verloogheninghe syns selfs, ende van alle creaturen*, wijdt hij het tweede tractaat aan het *Leven in Godt ende om Godt* met een *Bij-voeghsel naer het tweede Tractaet van een Marie-vormigh Marielijck leven in Maria om Maria*. Het derde

¹ Voor deze schets baseren wij ons op de levensbeschrijvingen van Michael a S. Augustino door Timotheus a Praesentatione B.M.V. O.Carm., Jacobus a Passione Domini O.Carm., Canisius Jansen O.Carm. en Valerius Hoppenbrouwers O.Carm.. Het handschrift van Timotheus wordt bewaard in het archief te Rome en het is gepubliceerd in *Introductio ad Vitam Internam*, ed. G.Wessels, Rome 1926. Jacobus a Passione Domini heeft een levensbeschrijving van Michael heeft geschreven in: *De stralen van de sonne van den H. Vader en Profeet Elias deze lopende eeuw, verspreydt door de koning-rycken van Spagnien*, dat uitgegeven is in het jaar van Michaels dood (blz. 322-331). In de twintigste eeuw hebben Canisius Jansen en Valerius Hoppenbrouwers artikelen geschreven over Michael respectievelijk in: *Jonge Carmel*, 5 (1945) 1-62, en in: *Carmel*, 2 (1949) 155-173.

tractaat heeft als titel *Van de aenbiddinghe Godts*. In 1671 verschenen de *Institutionum Mysticarum libri quattuor*, een Latijnse uitgave van de drie genoemde werken.

Uit de levensbeschrijving van Michael a S. Augustino blijkt dat de Moeder Gods Maria van jongsaf aan een belangrijke rol speelde in het leven. Hij leefde niet alleen in Gods tegenwoordigheid, maar ook in Maria's tegenwoordigheid. Het Mariale traktaat over het *Marievormigh Marielijck leven in Maria om Maria* wordt beschouwd als een van de hoogtepunten van de Mariale mystiek.

De publicistische arbeid van Michael a S. Augustino is niet tot deze werken beperkt gebleven. Zo schreef hij twee boekjes over Arnoldus a S. Carolo, die onder zijn prioraat te Mechelen (167-1673) novice was en op 22-jarige leeftijd in geur van heiligheid was overleden.² Voor personen die geroepen zijn tot een gemengd (actief-contemplatief) religieus leven, schreef hij een retraiteboek.³ Vooral zijn laatste levensjaren verraden zijn grote werkzaamheid van geestelijk schrijver. Begin 1681 verschenen van zijn hand drie geschriften: een oorspronkelijke verhandeling, een decretenverzameling en een vertaling uit het Frans.⁴ Met een levensbeschrijving van Maria a S. Teresia (alias Petyt) sloot Michael a S. Augustino zijn vruchtbaar leven af.⁵

Verantwoording. Het traktaat van Michael a S. Augustino O.Carm. dat wij in dit cahier aanbieden, verscheen oorspronkelijk in het Nederlands als bijlage bij: *Onderwysinghe tot een grondighe verloogheninghe syns selfs, ende van alle creaturen, ende tot een Godt-vormigh Goddehlyck Leven in Godt om Godt. Met een By-voeghsel naer het tweede Tractaet van een Marie-vormigh Marielyck Leven in Maria om Maria door den selven aucteur* (Mechelen, 1669). Deze tekst staat in de linker kolom. Om de moderne lezer tegemoet te komen zijn interpunctie en zinscheiding aan het huidige gebruik aangepast. Bronvermelding en toelichting zijn in voetnoten ondergebracht.

De hertaling staat in de rechter kolom. Zij is gemaakt door Theodulf Vrakking O.Carm. in samenspraak met Sanny Bruijns O.Carm. en met kritische begeleiding van Herman Croonen O.Carm. Geput werd ook uit de Latijnse levensbeschrijving die Timotheus a Praesentatione B.M.V. O.Carm. van Michael vervaardigde en die naar het handschrift is uitgegeven door G. Wessels O.Carm.⁶ Voor bepaalde passages is bovendien de hertaling van A. Munsters MSC geraadpleegd.⁷

Sanny Bruijns O.Carm.
Rudolf van Dijk O.Carm.

Boxmeer/Nijmegen, juli 2003.

² *Den Spieghel der Religieuse Volmaecktheydt, voorghestelt in 't Leven ende Deughden van den Dienaer Godts Fr. Arnoldus a S. Carolo...* (Kortrijk, 1677) en *Gheestelijck Cabinet van Godtvruchtighe Oeffeningen en krachtighe verweckselen tot een Deughdelijck Christelijck en volmaeckt leven. Geschreven en uyt gewerct door den dienaer Godts Fr. Arnoldus a S. Carolo...* (Gent, 1677).

³ *Eensaemheydt van Thien Dagen oft Dertigh Meditatiën voor d'Exercitien van thien dagen...* (Brugge, 1677).

⁴ *Het Enghels Leven. Dat is een gheestelyck Tractaet van Volmaeckt Leven onder de behoedenisse en bestieringhe van den Heylighen Enghel Bewaerder* (Ieper, 1681), *Collectio Decretorum pro exactiori observantia Constitutionum Reformationis* (Brussel, 1681) en *Gheestelycke Exercitien voor Thien Dagen...* *Beschreven door Dom Sans Generael der Feuillentinen...* (Ieper, 1681), vertaald door Michael a S. Augustino.

⁵ *Leven van de Weerdighe Moeder Maria a S. Teresia* (alias Maria Petyt) (Gent, 1683).

⁶ Timotheus a Praesentatione B.M.V., *Vita Ven. P. Michaelis a S. Augustino*, in: G. Wessels O.Carm. (ed.), *Introductio ad vitam internam et fructiva praxis vitae mysticae* (Rome, 1926) VII-XL.

⁷ A. Munsters, 'Mariaal vereenigingsleven', in: *Ons Geestelijck Leven*, 23 (1946-1947).

BY-VOEGHSEL
van een MARIE-VORMIGH ende
MARIELYCK LEVEN
IN MARIA OM MARIA

<INHOUD>

Het Eerste Capittel

Gelijckmen godt-vormelijck ende goddelijck leven kan, alsoo connen wy oock leven naer 't behaeghen ende inde gratie van Maria, oft Marie-vormelijck ende Marielijck.

Het II. Capittel

Gelijckmen in Godt kan leven, alsoo oock in Maria, t'sy werckende, t'sy leydende, t'sy stervende. Het welck inde ziel uytwerckt oft een verkregen gewoonte, oft de goddelijcke liefde.

Het III. Capittel

Hoe de goddelijcke liefde haer in de ziel uyt-spreydt tot de minnelijcke Moeder, ende de ziel in Godt ende te samen in Maria doet leven. Hoe oock de ziel buyten deze werckinghe haer is draghende tot onse L. Vrouw.

Het IV. Capittel

Gelijckmen leven, wercken, leyden, sterven moet om Godt, alsoo oock om de minnelijcke Moeder, op wat manier?

Het V. Capittel

Het leven ende sterven om Maria moet voorder gestiert worden tot Godt, om Godt, sonder eyghen-soeckelijckheyt; het selve is oock in't vieren van andere Heylighen.

Het VI. Capittel

Het Marielijck leven besluyt in hem eenighe volmaecktheyt boven den staet van simple vereeninghe met Godt, gelijk inde salighe; dit leven is Marie-goddelijck in Godt om Godt, ende t'samen in Maria om Maria eenvoudelijck.

BIJLAGE:
een MARIA-VORMIG en
MARIAAL LEVEN
IN MARIA OM MARIA

INHOUD

HOOFDSTUK 1

Zoals men God-vormig en goddelijck leven kan leven, zo kunnen wij ook Maria-vormig en Mariaal leven. Dat wil zeggen: leven op een manier die Maria bevalt vanuit de gaven die zij ons geeft.

HOOFDSTUK 2

Zoals men in God kan leven, zo kan men ook in Maria leven in wat men onderneemt en in wat men ondergaat.

HOOFDSTUK 3

Hoe de liefde voor God zich ook in de ziel uitbreidt naar de minnelijcke Moeder en de ziel tegelijkertijd doet leven in God en in Maria. Hoe de ziel ook zonder de werking van deze liefde zich gedraagt tegenover Onze Lieve Vrouw.

HOOFDSTUK 4

Zoals men moet leven, werken, lijden en sterven om God, zo ook om de minnelijcke Moeder. De vraag is hoe?

HOOFDSTUK 5

Verder moet het leven en sterven om Maria gericht worden op God en geleefd worden om God, zonder dat men zichzelf zoekt. Dit geldt ook voor de verering van andere heiligen.

HOOFDSTUK 6

Het Mariale leven omvat in zich een zekere volmaektheid, die uitstijgt boven die van een gewone vereniging met God. Iets dergelijks ziet men bij de zaligen in de hemel. Dit leven is Mariaal-goddelijck in God om God en tegelijk ongekunsteld in Maria om Maria.

Het VII. Capittel

Den voorworp vant' Marielijck leven is Godt ende Maria, als op een verheven manier vereenicht oft één, gelijk den voorworp van eenigh schouwende leven is oft Godt alleen, oft Godt ende mensch als persoonlijck vereenicht, oft één; wat werckingen hier uyt inde ziele vloeien.

Het VIII. Capittel

Het Marie-lijck leven en is geen beletsel aent' eenvoudigh schouwende leven. Hoe het selve buyten den daedelijcken treck moet gheoeffent worden, ende vanden H. Petrus Thomas ende andere Heylighen geoeffent is geweest.

Het IX. Capittel

Het Marielijck leven heeft sijne edelheyt uyt de vereeninghe van Maria met Godt; andersins soud'et wat grover wesen, ende de ziel van Godt vermiddelen; Maria is met Godt meer één als eenighe creature, als Moeder Godts ende meer vergoddelijckt.

Het X. Capittel

Eenighe zielen worden meer verweckt tot een Marielijck leven in Maria, door inwendighe inlichtingen van haere uyt-nementheyt, gratien, voordeelen etc., waardoor in hun wondere liefde tot haer is groeiende.

Het XI. Capittel

Andere uyt-werckingen der liefde tot Maria met blijdschap over haere verhevenheyt en soeten naem, met rusten, aessemen ende leven in Maria; op wat sin de ziel in Maria leeft en t'samen in Godt, in haer smilten met haer vereenicht wort.

Het XII. Capittel

Het Marielijck leven in Maria om Maria kan eenvoudig ende innighlijck inden geest geschieden, gelijk het goddelijck leven in Godt om Godt, principelijck in't innigh gebedt, al oft Godt, Maria en de ziel maer één en waeren; op wat manier; waer in eenighe mystieke geesten misverstant hebben, als dit leven vanden goddelijcken Geest voorts komt, gelijk in veel Heylighen is geschiet.

HOOFDSTUK 7

In het Mariale leven gaat het om God en Maria, als op een verheven manier verenigd of samen één, zoals het voorwerp van ieder beschouwend leven, of God alleen is of God en de mens als persoonlijk verenigd, of samen één. Hoe werkt dit door in de ziel?

HOOFDSTUK 8

Het Mariale leven vormt geen beletsel voor het beschouwend leven zonder meer. Hier volgt een uitleg hoe het afgezien van de feitelijke goddelijke inwerking beoefend moet worden en beoefend is door de heilige Petrus Thomas en andere heiligen.

HOOFDSTUK 9

Het Mariale leven ontleent zijn verhevenheid aan de vereniging van Maria met God. Anders zou het niet zo subtiel zijn, en tussen de ziel en God komen. Maria is meer één met God dan welk schepsel ook, omdat zij de Moeder van God is en meer vergoddelijkt.

HOOFDSTUK 10

Sommige zielen worden meer geïnspireerd tot een Mariaal leven in Maria, door innerlijke aanwijzingen over haar uitmuntendheid, gunsten, voorrechten enzovoorts, waardoor in hen een wonderlijke liefde tot haar groeit.

HOOFDSTUK 11

Andere uitwerkingen van de liefde tot Maria, zoals blijdschap over haar verhevenheid en zoete naam, zoals rusten, ademen en leven in Maria. In welke zin de ziel in Maria leeft en tegelijk in God, en in welke zin zij in haar opgaat en met haar verenigd wordt.

HOOFDSTUK 12

Het Mariale leven in Maria om Maria kan eenvoudig en innig in de geest plaatsvinden, zoals ook het goddelijk leven in God om God voornamelijk in het inwendig gebed plaatsvindt, alsof God, Maria en de ziel slechts één waren. Op welke wijze? Hier hebben enkele mystici het misverstaan, omdat dit leven uit de goddelijke Geest voortkomt, zoals bij vele heiligen is gebeurd.

Het XIII. Capittel

Gelijck den Geest Jesu inde ziele werckt liefde tot Godt den Vader, alsoo oock tot de minnelijcke Moeder, gelijk in Jesus geschiet is; ende den Geest Jesu doet de ziel leven goddelijck in Godt om Godt, en t'samen Marielijck in Maria om Maria sonder belet vande volmaeckte vereeninghe.

Het XIV. Capittel

Den Geest van Maria bestiert, besit, bewerckt, beleeft sommighe zielen; op wat sin ende mannier; dan leven sy door den geest van Maria; ende Maria is hun leven, ende soo worden sy gelyck overvormt in Maria.

HET EERSTE CAPITTEL

Gelijckmen Godt-vormelijck ende goddelijck leven can; alsoo connen wy oock leven naer 't behaeghen ende inde gratie van Maria, oft Marie-vormelijck, ende Marielijck.

Onse L.V. Kinderen leven naer haer behagen Marievormelijck.

Maer eer wy eyndighen hetgene den Geest heeft believe in te lichten aengaende het **Godt-vormigh Goddelijck leven in Godt, om Godt**, en mach ick niet vergeten een weynigh te segghen hoe wy hier ons connen ende moeten draghen ten opsicht van onse Minnelijcke Moeder, want de kinderlijcke liefde tot haer praemt ons daer toe. Soo dan gelijk wy elders hebben geseyt: wy moeten Godt-vormelijck leven, dat is conformelijck aen het behaghen Godts oft naer het uyt-wysen van den goddelijcken wille; op dese mannier moeten wy oock leven conformelijck aen het behaeghen vande Minnelijcke Moeder. Daerom, die professie willen maecken van te wesen haere alderliefste ende onnoosele kinderen, gebruycken de selve ooghe van discretie om te letten ende te bespeuren oft hetgene sy doen oft laeten, is naer 't behaeghen Godts ende oock van de Minnelijcke Moeder, maeckende in alle hun doen ende laten een ooghe open te hebben, soo op Godt als op de Minnelijcke Moeder, om

HOOFDSTUK 13

Zoals de Geest van Jezus in de ziel liefde tot God de Vader bewerkt, zo doet hij dat ook tot de minnelijcke Moeder, zoals dat in Jezus gebeurd is. En de Geest van Jezus doet de ziel een goddelijk leven leiden in God om God en tegelijk een Mariaal leven in Maria om Maria zonder dat de volmaakte vereniging hierdoor gehinderd wordt.

HOOFDSTUK 14

De Geest van Maria leidt, neemt bezit van, werkt en leeft in sommige zielen. Hoe gaat dat in zijn werk? Dan leven zij door de geest van Maria. Maria is hun leven en zo worden zij als het ware omgevormd in Maria.

HOOFDSTUK 1

Zoals men God-vormig en goddelijk leven kan leven, zo kunnen wij ook Maria-vormig en Mariaal leven. Dat wil zeggen leven op een manier die Maria vreugde verschaft vanuit de liefdeblijken die zij ons geeft.

Mariakinderen leven naar haar behagen Maria-vormig.

Maar voordat wij eindigen met hetgeen de Geest ons heeft willen ingeven aangaende het God-vormig, goddelijk leven in God en om God, zou ik niet willen vergeten om nog een enkel woord te wijden aan de vraag hoe wij ons hier kunnen en moeten gedragen ten opzichte van onze minnelijcke Moeder. Want onze kinderlijcke liefde voor haar spoort ons daartoe aan. Zoals wij elders reeds gezegd hebben: wij dienen God-vormig te leven. Dat wil zeggen: gehoorzaam aan zijn wil en op een manier die God vreugde verschaft. Op deze wijze kunnen wij ook leven op een manier die vreugde verschaft aan de minnelijcke Moeder. Om die reden willen wij haar beloven haar allerliefste en onschuldige kinderen te zijn. En dat wij daarbij een scherp oog gebruiken om uit te vinden of wat wij doen of laten, vreugde verschaft aan God en aan de minnelijcke Moeder. Waardoor wij bij alles wat we doen en laten, proberen onze ogen open te houden voor God en voor de minnelijcke Moeder en waardoor wij met vlijt

vlijtelijck te doen hetgene hun behaecht ende te laten hetgene hun mishaecht.

Wat een goddelijck leven is. Alle gratie door Maria. Op wat sin de gratie ende geest van Maria in ons leeft.

Ten anderen: om te leven een overnaturelijck oft goddelijck leven isser van doen een overnaturelijcke gratie oft goddelijcken Geest, die de ziele voor come, mede wercke ende achtervolghe; de welcke oft wel de bestieringe des goddelijcken Geests de Godtminnende ziel getrouwelijck waernemende leeft een overnaturelijck oft goddelijck leven; dus aengesien dat naer 't gevoelen der Heylighe Vaders geene gratien aen iemant gegeven en worden die door de handen van **Maria** niet en passeren, om welcke reden sy van hun genoemt wort den hals van de H. Kerkck, door den welke uyt het Hooft Christus alle gratien ende hemelsche benedictien moeten vloeyen in alle andere litmaeten; in sulcker voeghen dat alle goddelijcke gratien oock syn de weldaeden ende gratien van deze Minnellycke Moeder. Soo volghet daer wel uyt dat niet alleen de gratie oft Geest Godts in sulcken zielen de wercken doet ende veroorsaect een goddelijck leven maer oock de gratie ende den Geest van Maria.

Goddelijck ende Marie-lijck leven. Hoe Christus en Maria in ons connen leven. Het Rijck van Jesus en Maria in de ziel.

Den H. Ambrosius wenschte dat den Geest van **Maria** aldus in ons soude leven, als hy seyde **Dat in elcke sy de ziel van Maria op dat hy groot maecte den Heere, dat in elck sy den Geest van Maria, opdat hy hem verheughe inden Heer**⁸; ende ick segghe voorder dat in ons alle sy den Geest van **Maria**, opdat wy door dien geest moghen leven, opdat haeren geest in ons blyvende doen magh onse wercken ende wy aldus door haeren geest leven. Daerom seght sy door den mont vande H.Kerck: **mijnen Geest is soet boven Honick**⁹; ende: **die in my**, dat is in de gratie door my gekreghen **wercken, en sullen niet sondighen**¹⁰; **die my sal gevonden hebben, sal het leven vinden, ende saligheyt vanden**

volbrengen hetgeen Hun behaecht en laten hetgeen Hun mishaaagt.

Wat een goddelijck leven is. Alle gratie door Maria. Op welke wijze de gratie en de geest van Maria in ons leeft.

Om een bovennatuurlijk of goddelijk leven te leiden is er ook een bovennatuurlijke gunst of goddelijke geest nodig, die de ziel doet ontwaken, die haar bijstaat en die haar achtervolgt. De ziel die God bemint, volgt de ingevingen van de goddelijke geest getrouw op en zij leeft een bovennatuurlijk of goddelijk leven. Naar het aanvoelen van de Kerkvaders worden er geen gunsten aan iemand gegeven tenzij door de handen van Maria. Om die reden wordt zij door hen de hals van de heilige Kerk genoemd. Want langs de hals moeten uit het Hoofd Christus alle gunsten en hemelse zegeningen in alle andere ledematen uitvloeien. Zodat op die manier alle goddelijke blijken van liefde ook de weldaden en de liefdeblijken van deze minnelijke Moeder zijn. Hieruit volgt dus dat niet alleen de gunst of de Geest van God in zulke zielen werkzaam is en een goddelijk leven veroorzaakt, maar ook de gunst en de Geest van Maria.

Goddelijck en Mariaal leven. Hoe Christus en Maria in ons kunnen leven. Het Rijck van Jezus en Maria in de ziel.

De heilige Ambrosius wenste dat zó Maria's geest in ons zou leven, toen hij zei: Moge in eenieder de ziel van Maria zijn, opdat iedere ziel de Heer groot maakt. Moge in ieder de Geest van Maria zijn, opdat eenieder zich mag verheugen in de Heer. En ik zou daaraan willen toevoegen, dat in ons allen Maria's geest mag zijn, opdat wij door die geest mogen leven en opdat haar geest in ons moge blijven en onze werken mag verrichten en wij dientengevolge door haar geest leven. Daarom zegt zij door de mond van de heilige Kerk: mijn geest is zoet als honing. En degene die in mijn geest – dat wil zeggen: door de gunst die zij door mij gekregen hebben – werken, zullen niet zondigen. Want wie mij vindt, die vindt het leven en die verwerft

8 Lc 1,46-47.

9 Sir 24,20 (KBS); 24,27 (Vulgaat).

10 Sir 24,22 (KBS); 24,30 (Vulgaat).

Heere scheppen¹¹. Op een ander seght sy: **In my is gratie voor alle wegghen**, dat is voor alle staten der Godt-dienende zielen, **In my is alle hope van leven ende deught**¹²; soo dat niemant van wat staet oft conditie hy mochte wesen, eenighe gratie en verkryght noch hope van een goddelijck leven, ende Christelijcke deught en kan hebben dan door middel ende door het uyt-reycken van deze oversoete Moeder. Ende op desen sin comt hier door een godtvruchtige ziele te leven een goddelijck ende t'same een Marie-lijck leven als voortscomende t'samen vanden goddelijcken geest ende vanden Geest van **Maria**, oft vande goddelijcke gratie aen de ziele mede gedeelt door de handen van **Maria**, ende op sulcken manier op desen sin soo, wanneer een minnende ziel gestaedelijck comt te beoeffenen een goddelijck oft Christelijck leven, magh sy segghen: **Ick en leve nu niet meer, maer Christus ende Maria leven in my**¹³; oft: **den Geest van Jesus ende Maria, in my blyvende, doet selver de wercken**¹⁴; het is al **eenen ende den selven Geest van Iesus en Marie, die alles** in die ziele **is werckende**. Op dezen sin machmen seggen dat **Maria** haer rijck in de ziele heeft ende haeren throon neffens den throon van **Jesus** haeren Zoon, ende naer proportie dat het rycke van **Jesus** groeit ende meer floreert in de ziele, soo groeit ende floreert in haer oock het Ryck van **Maria**.

HET II. CAPITTEL

Gelijckmen in Godt kan leven, alsoo oock in Maria, t'sy werckende, t'sy leydende, t'sy stervende; het welck inde ziele uyt-wercket oft een verkregghen gewoonte, oft de goddelijcke liefde.

Mannier om in Godt te leven.

Voorts, gelijk wy hier voor getoont hebben, dat men een godtvormigh ende goddelijck leven moet leyden in Godt, alsoo kan men het selve oock leyden **in Maria**. Op dese manier: om in

de gunst van de Heer. Elders heet het: In mij is gunst voor alle wegen, dat wil zeggen: voor iedere levensstaat van de zielen die God dienen. In mij is alle hoop op leven en deugd; zodat niemand, ongeacht van welke staat of rang hij mag wezen, enige gunst verwerft, noch hoop op een goddelijk leven, noch een christelijke deugd kan bezitten dan door de bemiddeling en uitdeling van de hand van deze overzoete Moeder. En zo gaat een godvruchtige ziel een goddelijk en Mariaal leven leiden, dat voortkomt zowel van de goddelijke Geest als van de geest van Maria; ofwel van de goddelijke gunst die aan de ziel wordt meegedeeld door de handen van Maria. Dit gebeurt zodanig, dat de minnende ziel die zich gestadig oefent in een goddelijk of christelijk leven, mag zeggen: ik zelf leef niet meer, maar Christus en Maria leven in mij. Met andere woorden: de Geest van Jezus en van Maria blijft in mij en verricht zelf de werken. Het is een en dezelfde Geest van Jezus en van Maria, die alles in die ziel beweegt en bewerkt. Zo kan men zeggen dat Maria heerst in de ziel en haar troon heeft naast de troon van Jezus, haar Zoon en dat naargelang het rijk van Jezus in de ziel meer groeit en bloeit, dat zo ook het rijk van Maria in haar groeit en bloeit.

HOOFDSTUK 2

Zoals men in God kan leven, zo kan men ook in Maria leven in wat men onderneemt en in wat men ondergaat.

Manier om in God te leven.

Verder, zoals wij hiervoor getoond hebben dat men een godvormig en goddelijk leven dient te leiden in God, zo kan men het ook leiden in Maria. En wel op deze manier: om in God te

¹¹ Spr 8,35.

¹² Sir 24,25 (Vulgaat).

¹³ Gal 2,20.

¹⁴ Joh 14,17.

Godt te leven, soo in doen ende laeten als in leyden, is't van noode dat iemand syne wercken doet oft eenigh leyden in ziel oft in lichaem, van buyten oft van binnen, van de menschen oft van de boose geesten onderstaet met een eerbiedigh ende minnelijck gemoet, met soete toe-keeringhen, vrindelijkcke toe-geestinghen, innighe toe-vallen oft aspiratien tot Godt, met naer aessemen in syn goddelijck Wesen; gelijk onsen Salichmaecker alle syne wercken van synen Hemelschen Vader in hem liet uytwercken ende hy met den Vader die tesamen uytvrecht met soete, minnelijcke, eerbiedighe toekeeren tot synen Vader.

Mannier om in Maria te leven.

Op deze mannier kunnen wy oock leven in onse lieve Moeder **Maria**, maeckende in alle ons wercken ende leyden, in alle doen en laeten, in pynelijckheden, weedommen ende drucksels te bewaeren in ons noch eenen kinderlijcken toekeer, minnelijck naer aessemen ende liefvelijck gemoet tot haer als tot een oversoete Moeder in Godt; soo te weten dat de liefde tot haer ende van haer in Godt haere soete toe-vloeinghe ende invloeinghe hebbe.

Door overvloed der goddelijcke liefde. S. Magdalene de Pazzis leefde in Maria.

Dit schynt den goddelijcken Geest oock somptyts in een Godt-minnende ziel uyt te wercken met een overspreyen ende uytvloed oft overvloed vande liefde Godts tot haer ende van haer wederom in Godt, gelijk dat blijckelijck is in onze Salighe **Magdalene de Pazzi**¹⁵, dewelcke in haeren over-vloed der goddelijcke liefde dickwils tot onze Lieve Vrouwe als tot een overminnelijcke Moeder haer toe-keeren ende liefvelijcke aen-spraecken pleghen te hebben, oock in haere op-getoghenheden, die in haer sonder twyffel gheschieden door den goddelijcken Geest. Diergelijcke exempelen syn menighvuldigh in de levens der Heylighen.

Leven in Marie gelijk in Godt door een vaste gewoonte.

In sulcken gesteltenisse, die oft van selfs van de geest gevrocht wordt oft voort comt van een

leven, zowel in doen en laten als in lijden, is het nodig, dat iemand zijn werken doet of enig lijden in ziel of lichaam ondergaat (namelijk lijden dat in- of uitwendig kan zijn en afkomstig van mensen of van boze geesten) met een eerbiedig en liefdevol gemoed of met een haken naar God, met een in- en uitgaan in zijn goddelijk wezen. Zoals er een innige samenwerking bestond tussen Jezus en zijn heilige Vader, waarbij hij geheel gericht was op zijn heilige Vader in een zoete, minnelijke, eerbiedige gerichtheid op Hem.

Manier om in Maria te leven.

Op dezelfde wijze kunnen wij ook in onze lieve Moeder Maria leven, als wij in al ons werken en lijden, in alle doen en laten, in wat ons pijn en verdriet doet en wat ons terneerdrukt, ervoor zorgen dat wij een kinderlijke toeneiging, een liefdevol haken naar en een lieflijk gemoed tot haar bewaren als tot een allerliefste Moeder. Met dien verstande dat de liefde tot haar en van haar in God op een zoete wijze toe- en in-vloeit.

Door overvloed van goddelijcke liefde. Sint-Maria Magdalena de Pazzis leefde in Maria.

Dit schijnt de goddelijcke Geest soms ook uit te werken in een ziel die van God houdt. Dit gaat gepaard met een overspreiden en uitvloeien of overvloeien van Gods liefde tot haar en van haar weer in God. Zoals blijkt in onze Zalige Maria Magdalena de Pazzis, in wie de liefde Gods overvloedig stroomde. Zij was gewoon zich tot Onze Lieve Vrouw te wenden als tot een allerbeminnelijkste Moeder en zij placht vol liefde met haar te spreken, ook in haar extases. Soortgelijke voorbeelden zien we veelvuldig in de levens van de heiligen.

Leven in Maria zoals in God door een vaste gewoonte.

In zo'n gemoedsgesteldheid, die ofwel vanzelf in de geest teweeg wordt gebracht ofwel

15 Maria Magdalena de Pazzis (1566-1607) is in 1582 ingetreden in de Karmel te Florence. Zij was geestelijk begeleidster van geprofeeste zusters, novicenmeesteres en suppriorin. Haar geschriften berusten op mystieke ervaringen. Ze werden door haar medezusters opgetekend en door haarzelf nagezien. In 1669 is zij heilig verklaard. Haar feestdag is 25 mei.

verkregen gewoonte van tot de minnelijcke Moeder soetelijck gekeert te syn, heeft de ziel een geduerighe gedenckenisse ende soet gemoet tot haer, by naer op de mannier gelijk sy die heeft tot Godt in alle haere wercken; soo dat gelijk sy door getrouwe oeffeninghe des geloofs ende van een ghestaedighe liefde gekregen heeft een gewoonte van Godt in haer gedachten te hebben ende minnelijck tot hem geneghen te zyn met soo grooten lichtigheyt, dat het haer bykans ommoghelijck is hem te connen vergeten; alsoo oock een lief kindt van **Maria**, door volstandighe oeffeninghe van haer in 't gemoet te hebben als een oversoete, minnelijcke Moeder, heeft daer van een gewoonte gekregen; soo dat alle syne toe keeren ende gedachten t'samen tot haer ende tot Godt eyndigen sonder dat het haer kan vergeten.

S. Petrus Thomas leefde in Maria.

Sulcken gewoonte hadde onsen **H. Petrus Thomas**¹⁶, Patriarch van Constantinopolen; waer door 't geschiede dat hy in alle syne wercken ende bedienen van verscheyden hooge staten, officien, Legaetschappen tot haer als tot syne minnelijcke Moeder gekeert blijve ende alle syne wercken tot haere liefde metter daet was schickende, ende sy van gelijcken hem met een moederlijcke sorghvuldigheyt over al bystant, versterckte ende vertrooste.

HET III. CAPITTEL

Hoe de goddelijcke liefde haer in de ziel uyt-spreydt tot de Minnelijcke Moeder, ende de ziel in Godt ende te samen in Maria doet leven; hoe oock de ziel buyten deze werckinghe haer is draghende tot onse L. Vrouw.

Hoe de goddelijcke liefde haer uyt-spreyt tot Maria ende de ziele haer kindt maect

Als dit teer, kinderlijck oft oock onnoosel

voortkomt uit een verworven gewoonte, leeft de ziel in de nabijheid van de minnelijcke Moeder met een zoet gemoed, voortdurend aan haar denkend. Dit gebeurt bijna op dezelfde manier als dat gebeurt in de omgang met God bij alles wat zij doet. Zoals zij door trouw te oefenen en geloof en gestadige liefde de gewoonte heeft verworven om aan God te denken en zich liefdevol tot hem te richten – dit gaat haar zo gemakkelijk af dat het haar bijna onmogelijk is hem te vergeten – zo heeft daardoor een aan Maria welgevallig kind daar ook een gewoonte van gekregen, door in zijn gemoedsleven voortdurend bij haar te zijn als bij een allerliefste minnelijcke Moeder. Zo vinden al haar toewending en al haar gedachten hun rustpunt in Maria en in God, zonder dat de ziel haar kan vergeten.

De heilige Petrus Thomas leefde in Maria.

Deze gewoonte had onze heilige Petrus Thomas, patriarch van Constantinopel. Hierdoor kon het gebeuren dat hij in al zijn werken en in alle hoogwaardigheidsambten die hij bekleedde, op haar gericht bleef als op zijn minnelijcke Moeder. Hij zag erop toe dat al zijn werken zodanig waren dat het haar zou bevallen. En zij van haar kant stond hem overal bij, versterkte en vertrooste hem met moederlijke zorg.

HOOFDSTUK 3

Hoe de liefde voor God zich ook in de ziel uitbreidt naar de minnelijcke Moeder en de ziel tegelijkertijd doet leven in God en in Maria. Hoe de ziel ook zonder de werking van deze liefde zich gedraagt tegenover Onze Lieve Vrouw.

Hoe de goddelijcke liefde zich uitbreidt tot Maria en de ziel zich tot kindt maect.

Als deze tedere, kinderlijke en onbevungen

16 De Franse karmeliet Petrus Thomas (1305-1366) trad te Bergerac in de Karmel, werd procurator-generaal in 1345 en behaalde in Parijs het diploma van magister in de theologie. De pausen van Avignon gebruikten zijn diplomatieke gaven voor verschillende missies en gezantschappen. Sinds 1354 bisschop, werd hij in 1363 aartsbisschop van Kreta en in 1364 patriarch van Constantinopel. Zijn werk stond in het teken van vereniging en verzoening. Op 8 januari wordt zijn feestdag gevierd.

gemoet tot de minnelijcke Moeder in een devote ziel uyt gevrocht wort vanden Geest Godts oft vande goddelijcke liefde, dan vloeit het al van selfs ende de natuer schynt gelijk heel anders te worden voor dien tyt, te weten: sy schynt gelijk aen te trecken de onnooselheyt, teerigheyt, klynigheyt ende andere conditien ende genegenheden van een klijn kindt tot een over minnelijcke Moeder; ende als sulcx handelt sy met haer heel onnoselijck.

Goddelijck minne-spel tot Maria door den geest der liefde Godts. Een en den selve H. Geest weckt liefde tot Godt en tot Maria.

Maer aengesien dat als dan **de liefde Godts in haer hert is uyt gestort door den Heylighen Geest, die haer gegeven is**¹⁷, ende haer bewerckt, bestiert, beleeft ende in dit minne-spel oock den principaelen doender is, soo en is desen onnoselen handel anders niet als eenen uyt-vloet der liefde Godts, die de ziel dan oock dryft ende doet overvloeien tot de minnelijcke Moeder; maer alsoo dat de ziel op den staenden voet met de selve liefde als de minnelijcke Moeder t'samen mede treckende wederom in Godt vloeien sonder eenigh vermiddelen, beletten oft vermenghelen des geests; ende in sulcker voeghen schynt de liefde Godts ende van **Maria** eene en deselve te syn, t'samen vloeiende ende wederom vloeiende tot dat de ziel t'samen met de minnelijcke Moeder comen in Godt te rusten. Oft beter: **het is al eenen ende den selven Geest**¹⁸, die de liefde tot Godt ende tot onse Lieve Vrouwe naer syn belieft ende als 't hem belieft is uytwerkende ende somtyts de ziel wont ende maectt gelijk eene teere bruyt inde armen van haeren Beminden, somtyts als een onnoosel kint tot dese oversoete Moeder.

Leven in Maria buyten den daedelycken treck en is soo onnosel niet.

Dus buyten den dadelijcken treck ende bewerkinghe van desen Geest oft goddelijcke liefde blyft in een minne-kint van Maria gemeynelijck een soete gedachtenisse ende minnelijcken toekeer tot haer; maer met soo groote onnooselheyt ende teericheyt niet, maer redelijcken, gestadiger ende rypsinnigher; ja al

houding tegenover de minnelijcke Moeder door Gods Geest of Gods liefde in een devote ziel wordt teweeg gebracht, dan gaat alles als vanzelf. Haar aard schijnt op slag tijdelijk heel anders te worden, dat wil zeggen: dat zij bekleed lijkt te worden met de onbevangingheid, de tederheid, de kleinheid en andere eigenschappen en genegenheden van een klein kind tot een allerminnelijkste Moeder. Als zodanig gedraagt zij zich heel onbevanging tegenover haar.

Goddelijck minnespel tot Maria door de geest van de liefde Gods. Een en dezelfde Heilige Geest wekt de liefde tot God en tot Maria.

Maar de liefde Gods is in haar hart uitgestort, door de Heilige Geest, die haar gegeven is en in haar werkt, die haar leidt en inspireert en in dit liefdespel de hoofdrol speelt. Daarom is deze onbevanging manier van doen niets anders dan een uitvloeisel van de liefde Gods, die de ziel dan ook stuwt en doet uitgaan naar de minnelijcke Moeder. Dit geschiedt zodanig dat de ziel tegelijkertijd met dezelfde liefde als de minnelijcke Moeder samen voortgaat met haar en samen met haar weer in God terugvloeit zonder enige tussenkomst, of beletsel of vermenging van geest. Op die manier schijnt de liefde van God en van Maria een en dezelfde te zijn, samen vloeiende en weer terugvloeiende, totdat de ziel tezamen met de minnelijcke Moeder in God komt te rusten. Of beter gezegd: het is een en dezelfde Geest die de liefde tot God en tot onze Lieve Vrouw bewerkt, zoals het hem belieft en wanneer het hem belieft. En het is deze Geest die de ene keer de ziel verwondt en haar maakt als een tedere bruid in de armen van haar Beminde, en de andere keer haar maakt als een onschuldig kind tegenover deze allerliefste Moeder.

Leven in Maria zonder direct tot haar aangetrokken te worden, kent niet deze onbevangingheid.

Buiten deze directe aantrekking en werking van deze Geest of goddelijcke liefde is er in een minne-kind van Maria gewoonlijk een zoete gedachtenis aan haar en een liefdevolle gerichtheid op haar. Dit geschiedt echter niet met zo'n grote onbevangingheid en tederheid, maar redelijker, constanter en volwassener. Ja, al

17 Rom 5,5.

18 1 Kor 12,11.

wilde'se, sy en soude die onnooselheyt dan soo niet connen uytwercken ende het soude haer dan als heel gemaectt afgaen, daer 't op een ander tyt gelijck natuerelijck ende van binnen van selfs gevrocht wort, te weten vanden inwoonenden Geest Godts, die in alles werckt soo 't hem belieft ende als 't hem belieft.

Hoe den H. Geest de ziele bewerckt in liefde tot Maria. Differentie der ziele in en buyten het bewercken der H. Geest.

Men soude seggen datter twee differente personen syn in de ziel, die by keeren hunne partye spelen, niet gemaecttelijck maer natuerelijck als oft nu d'een nu d'ander in de natuer geboren waer; soo dat de ziel somtyts van haer selver verwondert is dat 'se op korten tyt nu d'een nu d'ander persoonagie soo different in haer gewaer wort, al oft sy de selve niet en waere. Daerom, om hier noit mot-spel te maecken, tracht sy altoos te letten op haere inwendighe, als van selfs vloeiende genegenheyt, om die eenvoudelijck te volghen sonder oyt den geest te forceren.

HET IV. CAPITTEL

Gelijckmen leven, werken, leyden, sterven moet om Godt; alsoo oock om de minnelijcke Moeder, op wat mannier?

Mannier om te leven om Jesus ende t'samen om Maria. Hoe het ryck van Jesus en Maria inde ziele moeten wesen. Op wat sin Maria ons koningin is.

Uyt alle het gene wy hier vooren geseyt hebben, kanmen mercken op wat mannier een Godt-minnende ziel oock in **Maria** kan leven. Questie isser oft men oock om **Maria** mach ende moet leven, gelijckmen moet leven om Godt. Ende ick antwoorde dat ja; in sulcker voeghen dat een Godtminnende ziel benefens dat 'se om Godt leeft, dat is: alle haere levende werckinghen van alle haere krachten ende sinnen, gelijck oock alle gevoelen ende pynelijckheyt der leydende krachten oeffent ende stiert ten dienste, ter eeren, tot wel behaghen ende ter liefde Godts; sy oock maecke te leven, dat is: alle haere

wilde ze ook, zij zou die onbevangenheid niet tot stand kunnen brengen. Het zou dan een gekunstelde onbevangenheid zijn, terwijl ze op een andere tijd heel natuurlijk en van binnenuit vanzelf bewerkt wordt door de geest Gods, die in ons woont en die in alles werkt zoals het hem belieft en wanneer het hem belieft.

Hoe de Heilige Geest de ziel bewerkt in liefde tot Maria. Verschillende zielsgesteltenissen in en zonder het werken van de Heilige Geest.

Men zou zeggen dat er twee verschillende personen in de ziel zijn, die elk om beurten hun rol spelen. Dit geschiedt niet op een gemaakte, maar spontane manier, alsof nu de een en dan weer de ander in de natuur geboren was. Zo is de ziel soms verwonderd om zichzelf, dat ze in korte tijd nu eens de ene, dan weer de andere heel verschillende persoon in zich gewaarwordt, alsof zij niet dezelfde was. Daarom, om dit liefdesspel niet te verbruien, probeert zij steeds acht te slaan op haar innerlijke, als vanzelf stromende genegenheid om die eenvoudigweg te volgen zonder ooit de geest onder druk te zetten.

HOOFDSTUK 4

Zoals men moet leven, werken, lijden en sterven om God, zo ook om de minnelijcke Moeder. De vraag is hoe.

Manier om te leven om Jezus en tegelijk om Maria. Hoe het rijk van Jezus en van Maria in de ziel moet zijn. Op welke manier Maria onze koningin is.

Uit al hetgeen wij tot nu toe gezegd hebben, kanmen opmaken op welke wijze een Godt-minnende ziel ook in Maria kan leven. De vraag is, mag en moet men ook om Maria leven, zoals men leeft om God? Mijn antwoord is ja; met dien verstande dat een Godt-minnende ziel leeft om God, als ze alles wat ze onderneemt met haar zintuigen en actieve vermogens en ook alles wat ze ondergaat met haar passieve krachten, beoefent en richt op de dienst, de eer en het welbehagen en de liefde Gods. Op dezelfde manier nu zal zij pogen te leven om Maria door al haar actieve en passieve krachten

werckelijcke ende leydelijcke krachten te besighen ende te verslyten ten dienste ende ter liefde van **Maria**; op dat sy in alles oock ge-eert ende geglorificeert worde ende haer ryck verbreyt ende volmaeckt worde in het ryck van Jezus, haeren gebenedeyden Soon, soo dat, gelijk wy om Jezus leven, leyden ende sterven, wy oock alsoo leven, leyden ende sterven om **Maria**; ende gelijk Jezus syn ryck in ons moet hebben, alsoo oock **Maria** in ons regnere alle onse krachten ende litmaeten, alle ons wercken ende leyden hebbende tot haeren dienst ende gebiednisse; opdat sy aldus door ons toedoen oock in volle possessie gestelt worde van haer ryck, daer sy titel van voert als Koninginne van hemel ende aerde, als koninginne van alle Heylighen ende uytverkoren; het welcke sy niet wesen en soude, waert dat sy geen overhant ende gebiet over ons en moest hebben ende wy ons leven niet en moesten schicken naer haer behaeghen, t'haerder eere ende dienst.

S. P. Thomas maeckte Maria syn Koningin. Oock S. Gerardus.

Op dese manniër maeckte onsen **H. Petrus Thomas** haer koninginne van syn ziel, als hy alle syne wercken ende heel syn leven tot haere eere ende liefde ghedurighlyck was stierende ende tot een teeken van haer volcomen ryck in hem, haeren gebenedeyden naem in syn hert gheprint hadde. Onsen **H. Gerardus**¹⁹ oock tot een teeken dat hy haer bekende voor syne koninginne, las daegelijcx de geteyden van den feestdach van haere hemelvaert om een geduerighe memorie te hebben vanhaere krooninghe tot koninginne van hemel ende aerde. Ende tot dese bekentenisse brocht hy oock den **H. Stephanus**²⁰, koninck van Hongaryen, die oversulx syn heel ryck aen haer als koninginne des selfs toe-eyghende ende begeerde, dat syne ondersaeten haer niet anders en soude noemen als hunne Mevrouw oft

volledig in dienst te stellen van haar liefde voor Maria, opdat ook Maria in alles geëerd, verheerlijkt en bemind wordt en haar rijk vervolmaakt en uitgebreid wordt in het rijk van Jezus, haar gezegende Zoon, zó dat wij evenals wij om Jezus leven, lijden en sterven, óók leven, lijden en sterven om Maria. Evenals Jezus zijn rijk in ons heeft, zo moet ook Maria in ons heersen doordat heel ons wezen, ons werken en lijden tot haar dienst wordt beschikt. Door onze levenswijze als horige wordt zij de Vrouwe en koningin, de Koningin van hemel en aarde, van alle Heiligen en uitverkorenen. Dat alles zou niet het geval zijn, als zij niet alreeds onze Heerseres was, die haar vreugde vindt in onze houding van beschikbaarheid en dienst.

Sint-Petrus Thomas maakte Maria tot zijn koningin. Zo ook Sint-Gerardus.

Op deze wijze maakte onze heilige Petrus Thomas haar tot koningin van zijn ziel, toen hij al zijn werken en heel zijn leven steeds weer opnieuw wijdde aan haar eer en liefde. Als teken van haar volmaakte heerschappij over hem stond haar allerheiligste naam als het ware in zijn hart gegrift. Ten teken dat hij haar erkende als zijn koningin, bad onze heilige Gerardus dagelijks het officie van haar tenhemel-opneming. Hij bad dat officie om onophoudelijk herinnerd te worden aan haar verheffing tot koningin van hemel en aarde. Ook de heilige Stefanus, koning van Hongarije, wist hij hiervan te overtuigen. En de koning op zijn beurt wijdde zijn rijk aan haar toe als koningin daarvan, en verordende dat niemand van zijn onderdanen haar anders zou noemen dan zijn Vrouwe of Koningin. Daar moeten ook

19 Bedoeld wordt de heilige Gerardus van Csanad (975/80-1046), die als benedictijn en abt van San Giorgio Maggiore te Venetië op een pelgrimstocht naar het Heilig Land koning Stephanus van Hongarije leerde kennen. Deze haalde hem over in Hongarije te komen werken, waar hij waar hij de eerste bisschop van Csanád werd. Tijdens de herleving van het heidendom na de dood van de heilige koning Stephanus stierf Gerardus de marteldood. De 'apostel van Hongarije' werd in 1083 samen met koning Stephanus heiligverklaard. Zijn gedenkdag is 24 september. De auteur noemt Gerardus 'onze', omdat zijn verering door de paus werd toevertrouwd aan de karmelieten. In de Karmel van Boxmeer is een raam aan hem gewijd.

20 De heilige Stephanus (970-1038), in 1000 de eerste koning van Hongarije gekroond, wijdde onder invloed van Gerardus van Csanád zijn rijk toe aan Maria. Hij werd in 1083 samen met Gerardus heiligverklaard. Zijn feest wordt gevierd op 15 augustus, in Hongarije op 20 augustus.

koninginne; waer uyt wy oock moeten leeren heel ons leven tot haerder eere ende liefde schicken.

Maria is Moeder der uytverkoren. Sy moet ons syn ons tweeden voorworp in alle onse wercken en leven.

Voorts, aenghesien dat sy is de Moeder van alle uytverkoren, soo ist wel redelijck dat wy aen haer bewysen een kinderlijcke affectie ende liefde in alle ons doen ende laeten, in wercken ende leyden, in leven ende sterven, soo dat sy den tweeden voor-worp moet wesen van alle ons aessemen, toekeeren, myninghen ende waerom wy leven, ons laetende voorstaen dat – het sy wy leven, het sy wy sterven – wy haer oock toe behooren; tot dien eynde dunckt my dat ‘se tot ons is roepende: **al ist, dat’ge veele voesters syt hebbende, maer niet veel Moeders, want in Christo Iesu hebbe ick u lieden gebaert.**²¹

HET V. CAPITTEL

Het leven ende sterven om Maria moet voorder gestiert worden tot Godt, om Godt, sonder eyghen-soeckelijckhey; het selve is oock in’t vieren van andere Heylighen.

Ons leven in Maria is voorder om Godt. Sonder eygensoecken.

Het is nochtans te bemercken dat het leven ende sterven om **Maria** (het selve is oock van het eeren oft vieren van eenighe andere Heylighen) moet voorder geschikt ende geordineert worden om Godt; want gelijk **Maria** gheheel is ten behaeghen Godts ende inder eeuwigheyt leven sal om Godt tot syn pleisier, tot synder glorie ende liefde; alsoo alle leven ende sterven om **Maria** moet voorder wesen om Godt, soo dat wy niet en leven oft sterven om **Maria**, als om ons leste eynde oft met reflexie op ons eyghen baet – oft ist buyten Godt; maer alleenelijck om door het leven in **Maria** ende om **Maria** volcomelijcker te leven om Godt, tot syn behaeghen ende liefde, ende op dat het volcomen ryck van **Maria** in ons t’samen mach staen met het volcomen ryck van

wij uit leren dat wij heel ons leven moeten leiden tot haar eer.

Maria is Moeder van de uitverkorenen. Zij moet ons tweede voorwerp zijn in al ons werken en leven.

Aangezien zij de Moeder is van alle uitverkorenen, is het alleszins redelijck, dat wij haar een kinderlijcke genegenheid en liefde toedragen. Zo dienen wij dus van haar te houden in al ons doen en laten, in werken en in lijden, in leven en in sterven. Zo is zij de tweede voor wie wij leven, en de tweede tot wie wij ons wenden in alles waar wij naar hunkeren en in alles waar wij naar streven, overtuigd als we zijn dat wij, of we nu leven of sterven, ook van haar zijn. Daarom komt het mij voor, dat ik haar hoor roepen: al heb je veel voedsters, je hebt niet veel moeders, want in Christus Jezus heb ik jullie gebaard.

HOOFDSTUK 5

Verder moet het leven en sterven om Maria gericht worden op God en geleefd worden om God, zonder dat men zichzelf zoekt. Dit geldt ook voor de verering van andere heiligen.

Verder is ons leven in Maria om God. Zonder eigenbelang.

Evenwel dient opgemerkt te worden, dat het leven en sterven om Maria (dit geldt ook bij de verering van andere heiligen) bovendien God als doel en als motief dient te houden. Want zoals Maria geheel bestaat voor Gods welbehagen en in eeuwigheid zal leven om God, tot zijn vreugde, glorie en liefde, zo moet ook alle leven en sterven om Maria een leven en sterven om God zijn. Zodat wij dus niet leven of sterven om Maria als om ons laatste doel of met het oog op ons eigen voordeel, want dan gaat het buiten God om. Het doel is alleen om door het leven in Maria en om Maria meer volmaakt te leven om God, tot zijn welbehagen en liefde, en opdat het volmaakte rijk van Maria in ons samen mag bestaan met het volmaakte rijk van Jezus in onze ziel. Want het rijk van Maria is niet

²¹ 1 Kor 4,15.

Jesus in onse ziele, want het ryck van **Maria** niet contrarie en is aen't rycke van **Jesus**, maer geheelyck daer toe geschickt wordt.

Teere liefde tot Maria moet wederom vloeien tot God.
Oversulcx een Godt-minnende ziel, die besondere professie maect van te wesen een opprecht kint vande minnelijcke Moeder, let in alle haere wercken dat 'se **de liefde Godts, die in haer hert is uyt gestort door den H. Geest**²², oock tot haer laete vloeien met soete ende minnelijcke toekeeren, met een lieffelijcke gedachtenisse ende eerbiedigh gemoet tot haer, soo nochtans dat dit uytvloeien der liefde Godts tot de minnelijcke Moeder wederom keere ende vloeie in Godt ende eyndighe in Godt, noch om andere reden van de ziel gedooght en worde dan om Godt.

Wanneer het leven om Maria geen belet en doet int leven om Godt maer behulp.

Dit geschiet volcomelijck, als een ziele vanden goddelijcken Geest hier in van binnen ende gelijk van selfs bestiert wort, want dan onder-vint sy dat dit leven om **Maria** haer geen beletsel en doet in 't leven om Godt, maer eer daer tot een spoire is oft beter een t'samen vloeien der goddelijcke liefde door **Maria** ende met **Maria** in Godt met een eyndelijck beswycken met de minnelijcke Moeder in Godt oft inde liefde t'samen tot de minnelijcke Moeder ende tot Godt, maer eyndelijck verliesender wyse in Godt als in 't leste eynde van alles.

HET VI. CAPITTEL

Het Marielijck leven besluyt in hem eenighe volmaecktheyt boven den staet van simpele vereeninghe met Godt, gelijk inde salighe; dit leven is Marie-goddelijck in Godt om Godt, ende t'samen in Maria om Maria eenvoudelijck.

Marielyck leven is volmaeckter, als enckel leven in Godt.

tegengesteld aan het rijk van Jezus, maar het wordt er helemaal op gericht.

Tedere liefde tot Maria moet weer tot God vloeien.
Vandaar dat een God-minnende ziel, die zich er uitgesproken op toelegt om een oprecht kind te zijn van de minnelijcke Moeder, er in al haar werken op bedacht is dat ze de liefde Gods, die in haar hart is uitgestort door de Heilige Geest, oock naar haar laat vloeien. Ze wendt zich hierbij teder en liefdevol tot haar, ze gedenkt haar vol liefde en ze treedt haar eerbiedig tegemoet. Zo evenwel dat dit uitvloeien van de liefde Gods naar de minnelijcke Moeder weer terugstroomt en uitvloeit in God en eindigt in God en door de ziel om geen enkele andere reden wordt toegelaten dan om God.

Wanneer het leven om Maria geen beletsel vormt, maar een hulp is in het leven om God.

Dit geschiedt op een volmaakte wijze, als een ziel hierin van binnenuit door een goddelijcke geest als het ware spontaan geleid wordt, want dan ervaart zij dat dit leven om Maria voor haar geen beletsel vormt voor het leven om God, maar daar eerder een aansporing toe is. Misschien kunnen we beter zeggen: het is een samenvloeien van de goddelijcke liefde door Maria en met Maria in God, met uiteindelijk een totaal bezwijken met de minnelijcke Moeder in God, of in de liefde samen met de minnelijcke Moeder en tot God, maar uiteindelijk zich verliezend in God als in het laatste doel van alles.

HOOFDSTUK 6

Het Mariale leven omvat in zich een zekere volmaaktheid, die uitstijgt boven die van een gewone vereniging met God. Iets dergelijks ziet men bij de zaligen in de hemel. Dit leven is Mariaal-goddelijck in God om God en tegelijck ongekunsteld in Maria om Maria.

Mariaal leven is volmaakter dan enkel leven in God.

22 Rom 5,5.

Den geest schynt voorder te leeren ende metter daet te doen ondervinden²³ dat het leven in **Maria** oft **Marielijck** leven geconfyt oft vereenight met het leven in Godt oft goddelijck leven mach genoemt worden, ende is een trappeken hoogher als is den staet van de simple vereeninghe met Godt, het opperste Goet, oft als het enckel leven in Godt oft goddelijck leven; want, al hoe wel naer den gemynen stiel van spreken Godt is het eenigh ende opperste eynde vande ziele als haer eenigh souveryn, opperste goet ende leste eynde; in welck opperste goet etc. te becomen, te beschouwen ende te genieten alle haer geluck ende zaligheyt is hier ende in 't ander leven; op welcke sin oock de ziele niet voorder trachten noch hoogher comen en kan; nochtans op eenen anderen sin kan sy voorder trachten ende hoogher comen, te weten op dese maniere.

Op de mannier der salighen inden Hemel. Wesenthycke ende toevallende glorie.

Gelijck de salighe inden hemel generalijck hebben een volcomen glorie, saligheyt, blijdschap, genoeghte ende versaedinghe in te aenschouwen, te beminnen ende te genieten het goddelijck aenschyn, in doorstraelt te syn met het licht der glorie ende door droncken vande salighmaeckende liefde, waer in hun opperste geluck ende saligheyt geleghen is. Soo nochtans dat het kennelijck is, dat sy behalven deze wesentlijcke saligheyt oft glorie noch ontfanghen ende genieten andere toe-vallende glorie oft blijeschappen, welcken naer den eysch hunder verdiensten ende behaghen Godts, by exempel in te aenschouwen de H. Menscheyt Christi, syne H.H. Vyf wonden, dewelcke syn blinckende duysentmael schoonder als de Zonne, het H. Cruys als het instrument van de saligheyt, de glorieuze Moeder Godts, den H. Joseph ende andere Heylighen. Item, een klaere kennisse ende beschouwen van eenighe goddelijcke mysterien ende soo voort; van welcke toe-vallende glorie d'eene salighe ziele meer mede deelt als d'andere, op welcken sin den eenen Heyligen oock grooter ende hoogher is in glorie als den anderen.

Verder schijnt de geest te leren en inderdaad te doen ervaren, dat het leven in Maria of het Mariale leven als het ware is doortrokken van of verenigd met het leven in God of het goddelijck leven, en een graad hoger is dan het geval is bij de eenvoudige vereniging met God, het opperste Goed, of het leven in God zonder meer of het goddelijck leven. In het gewone spraakgebruik is God het enige en hoogste doel van de ziel en haar meest verheven en hoogste goed en uiteindelijke bestemming. In het verwerven, het beschouwen, het genieten en bezitten van dit hoogste goed ligt heel haar geluk en zaligheid, in dit leven en in het andere. In die zin kan de ziel ook niet proberen hoger of verder te komen. Toch is in een andere betekenis wel mogelijk, dat zij verder en hoger probeert te geraken, namelijk op de volgende manier.

Op de manier van de zaligen in de hemel. Wezenlijke en bijkomstige glorie.

De zaligen in de hemel vinden in het algemeen een volmaakte glorie, zaligheid, blijdschap, genoegen en voldoening in het aanschouwen, beminnen en genieten van Gods Gelaat, in het doordrongen worden van het licht van de glorie en in het doorstroomd worden met zijn zaligmakende liefde, waarin hun hoogste geluk en zaligheid gelegen is. Daarbij moeten we niet vergeten, dat het duidelijk is dat zij naast deze wezenlijke zaligheid of glorie ook nog andere bijkomstige glorie en blijdschappen ontvangen en genieten overeenkomstig hun verdiensten en Gods welbehagen. Bijvoorbeeld door het aanschouwen van de mensheid van Christus, zijn vijf heilige wonden, die duizendmaal schoner blinken dan de zon, het heilig Kruis als het instrument van onze verlossing, de glorievolle Moeder Gods, de heilige Jozef en andere heiligen. Ook valt hieronder een duidelijke kennis en beschouwing van sommige goddelijke geheimen enzovoorts. In deze bijkomstige glorie heeft de ene zalige ziel een groter aandeel dan de andere, en in die zin is ook de ene heilige groter en hoger in glorie dan de andere.

23 Vgl. Michael a S. Augustino O.Carm., *Het leven vande weerdighe Moeder Maria A S.ta Teresia, (alias) Petyt, vanden derden Reghel vande Orden der Broederen van Onse L. Vrouwe des Berghs Carmeli, tot Mechelen overleden den 1. November 1677* (Gent, 1683-1684), hfst. 207. Verder afgekort als Michael, *Petyt*.

Wesentlycke vereeninge, ende toevallende tot Maria. Marielyck leven is een dobbel leven in Godt ende in Maria. Wie dat leeft een Godt-marielyck leven in Godt en in Maria.

Alsoo oock in dit leven worden aen sommighe zielen gejoint eenighe toe-vallende gaven, gratien ende faveuren, waer door sy op een seker maniere van spreken aende salighe hier in gelijk worden ende tot een volmaeckter en verhevender manier van een vereenighende liefde ende Godt minnende en genietende leven geraecken; op welken sin dit leven oock is een trappeken hooger als het ordinairis vereenighde ende overschouwende leven. Want dit leven in **Maria** oft Marielijck leven is gelijk een dobbel leven; te weten een goddelijk - Marielijck in Godt en **Maria**, door een eenvoudige beschouwinghe ende beminnen oft genieten Godts in **Maria** ende van **Maria** in Godt. Ende soo wanneer een ziele vanden inwendighen Geest gestadelijck beweeght is om deze twee voorwerpen – Godt in **Maria** ende **Maria** in Godt – in alle doen en laten te beschouwen, te beminnen, te beaessenemen, dan mach sy geseyt worden te leven een Godt-Marielijck leven in Godt ende een Marie-Goddelijk leven in **Maria**. Ende voorder, als de ziele alle haere wercken, woorden ende gepeysen tot dese twee voor-worpen gestadelijck stiert, soo blijk'et dat 'se leeft om Godt ende 't samen om **Maria**.

HET VII. CAPITTEL

Den voorworp vant' Marielijck leven is Godt ende Maria, als op een verheven manier vereenight oft één, gelijk den voorworp van eenigh schouwende leven is oft Godt alleen, oft Godt ende mensch als persoonlijk vereenight, oft één; wat werckinghen hier uyt inde ziele vloeien.

Simpel schouwende leven. Beschouwen Godts in Maria ende van Maria in Godt.

Tot meerder verclaeringhen: gelijk'er is een simpel beschouwende leven der godtheyt, hebbende voor voor-worp alleen het onverbeelde goddelijk Wesen oft het gene puer goddelijk is als de Heylighe Dryvuldicheyt oft

Wezenlijke en bijkomstige vereniging met Maria. Mariaal leven is een dubbel leven in God en in Maria. Wie dat leeft, leeft een Goddelijk-Mariaal leven in God en in Maria.

Zo worden ook in dit leven aan sommige zielen enkele bijkomstige gaven, genaden en gunsten gegund, waardoor zij om zo te zeggen hierin aan de zaligen gelijk worden en komen tot een volmaakter en meer verheven wijze van verenigende liefde en tot een Godminnend en genietend leven. In die zin is dit leven ook een graad hoger dan het gewone verenigde en beschouwende leven. Want dit leven in Maria of Mariale leven is als het ware een dubbel leven. Namelijk een goddelijk-Mariaal leven in God en Maria door een eenvoudige beschouwing of door het beminnen of genieten van God in Maria en van Maria in God. Wanneer dan een ziel door de inwendige geest voortdurend bewogen wordt om deze beide voorwerpen – God in Maria en Maria in God – in alle doen en laten te beschouwen, te beminnen, ernaar te verlangen, dan mag van haar gezegd worden, dat zij een God-Mariaal leven leidt in God en een Maria-Goddelijk leven in Maria. Als de ziel voorts al haar werken, woorden en gedachten steeds weer richt op God en Maria, dan blijkt ook dat zij leeft om God en tegelijk om Maria.

HOOFDSTUK 7

In het Mariale leven gaat het om God en Maria, als op een verheven manier verenigd of samen één, zoals het voorwerp van ieder beschouwende leven of God alleen is, of God en de mens als persoonlijk verenigd, of samen één. Hoe werkt dit door in de ziel?

Het eenvoudige schouwende leven. Het beschouwen van God in Maria en van Maria in God.

Als nadere verklaring hebben we bijvoorbeeld een eenvoudig beschouwende leven van de godheid (voorwerp hiervan is alleen het onverbeelde goddelijk wezen of dat wat louter goddelijk is, zoals de Heilige Drievuldigheid, of

onderscheydende eygendommen ende volmaecktheden der selve ende een ander schouwende leven van Christus – wiens voorwerp is Christus, Godt ende mensch, Godt inde aengenomen Menscheyt ende de Menscheyt inde persooneljk vereenighde Godtheyt – alsoo oock behalven een simpel beschouwende leven der Godtheyt ende een beschouwende leven van Christus Godt ende mensch, soo isser oock een beschouwende leven van Godt in **Maria**, van **Maria** in Godt, gelijk onbedeylijk becommert in deze twee vloeiende tot en in deze twee als op een besondere maniere vereenight, niet personelijck gelijk de Menscheyt in Christo met de Godtheyt vereenight is, maer als wesentlijk ende gratieuselijck, veel verhevender ende oneydelijck meer als eenighe andere, oock de verhevenste Creatures met Godt vereenight zijn, te weten in qualiteyt van Moeder, die op seker manier één is met haer kint, met Godt, daer ze Moeder van is ende als dusdaenigh zonder de Godtheyt niet aenschouwt, ge-eert, bemint, geniet en can worden.

Maria als één in Godt wordt bemint. Liefde tot Maria tesamen tot Godt. Leven in Maria.

Op deze manier wort **Maria** aen sommige zielen van Godt voorgesteld, te weten: als één in hem ende met hem sonder datter iet schynt tusschen te middelen. Waer door oock geschiet dat aen sulcken zielen dunckt oock **Maria** als dan te kussen, te omhelsen etc. met een wonder smilten oft verdwynen in haer t'samen in Godt; dan worden sy oock gelijk ingenomen ende ingesloten in haer alder-suyverste, minnelijck brandende herte, synde als droncken ende sot van liefde tot haer ende t'samen tot Godt oft wel daer soetelijck rustende, verslonden, quelende, vloeiende als tot één ende in één; soo dat dit is een twee voudigh ende t'samen eenvoudigh goddelijck leven: dan wort aen dese zielen gejoint een leven des geests in **Maria**, een rusten in **Marie**, een genieten van **Maria**, een smilten en verliesen oft verdwynen in **Maria**, een vereenighen met **Maria**.

Hoe de ziel Godt en Maria invoudelyck beschout en bemint. Gelyck Godt ende menscheyt.

de verschillende eigenschappen en volmaektheden daarvan) en een ander beschouwend leven van Christus, waarvan het voorwerp Christus is, God en mens, God in de aangenomen mensheid en de mensheid in de persoonlijk verenigde Godheid. Zo bestaat er ook een beschouwend leven van God in Maria en van Maria in God, dat onverdeelbaar in beslag wordt genomen door beiden van de een naar de ander vloeiende als op een bijzondere manier verenigd, niet persoonlijk zoals de mensheid in Christus met de Godheid verenigd is, maar als wezenlijk en door genade veel verhevener en oneindig meer dan enige andere, ook de meest verheven schepselen, met God verenigd zijn, in de hoedanigheid van Moeder, die op een bepaalde manier één is met haar kind, met God, van wie ze moeder is, en die als zodanig niet aanschouwd, geëerd, bemind en genoten kan worden los van die Godheid.

Maria wordt als één in God bemind. Liefde tot Maria en tegelyk tot God. Leven in Maria.

Op deze wijze wordt Maria aan sommige zielen door God gepresenteerd, namelijk als één in hem en met hem, zonder dat er iets tussen hen beiden schijnt te komen. Dat heeft tot gevolg dat zo'n ziel dan ook denkt Maria te kussen, te omhelzen enzovoorts, met een wonderlijke versmelting of een opgaan in haar en samen in God. Dan worden zij ook tegelyk ingepalmd en ingesloten in haar allerzuiverste en van liefde brandend hart, omdat zij als het ware dronken zijn en verdwaasd van liefde tot Maria en tegelyk tot God, oftewel daar zoet rusten, helemaal in beslag genomen, ziek van liefde en vloeiend als tot één en in één. Dit is dus een tweevoudig en tegelyk een enkelvoudig goddelijck leven. Aan deze zielen wordt dan een geestelijk leven in Maria gegund, een rusten in Maria, een genieten van Maria, een smelten en zich verliezen of verdwynen in Maria, een eenwording met Maria.

Hoe de ziel God en Maria impliciet beschouwt en bemint. Gelykelijck God en mensheid.

Het welck geschiet aldus²⁴: den geest' met alle eenvoudigheid, blootheyt ende stilligheyt gekeert ende uyt-gespreyt synde in het onverbeelt Wezen Godts, in het aenhanghen, beschouwen, beminnen ende genieten van dat eenvoudighste Wezen; soo heeft de ziele daer beneffens oock een aenhanghen, beschouwen, beminnen ende genieten van **Maria**, als één in Godt ende met Godt vereenight, soo dat 'se Godt beminnende en genietende oock bemint ende geniet **Maria** als oft sy maer één met Godt en waere; soo datter maer eenen voorwerp en schynt te wezen van Godt ende **Maria**, van weghe de ziele; by naer gelijk aende Heylighe Menschheyt Christi, de welcke men beschouwt vereenight met de Godtheyt, maeckende van die twee naturen maer eenen persoon ende eenen voor-worp; al hoe wel met verschil hier vooren vermeldt.

HET VIII. CAPITTEL

Het Marie-lijck leven en is geen beletsel aen't eenvoudigh schouwende leven: hoe het selve buyten den daedelijcken treck moet gheoeffent worden, ende vanden H. Petrus Thomas ende andere Heylighen geoeffent is geweest.

Edele manier van Maria lief te hebben.

Waer uyt blijkt dat dit is een seer puere, edele, verheven ende volmaeckte maniere van onse L. Vrouwe lief te hebben; al hoe wel misschien aen wynige bekend door ondervindinge, mits dit leven in **Maria** om **Maria** ende t'samen in Godt om Godt maer en schynt eyghenelijck gejoint aen haere besondere Minnaers ende liefste kinderkens, die sy daer toe verkiest.

Sommige mystieke zielen veroordeelen het Marielijck leven als onvolmaeckt. Maer sonder reden.

Daerom, al ist saecken datter sommige oock andersins tot de opperste volmaecktheyt trachtende zielen ghevonden worden, die in dit Marielijck leven in **Maria** om **Maria** luttel oft geen smaek oft licht en sullen gewaer worden; dat sy daerom het selve niet en veroordeelen oft en verachten als een leven des

Dit alles gebeurt als volgt: is de geest in alle eenvoud, stilte en naaktheid ingekeert en uitgevloeid in het onverbeelde wezen Gods en helemaal opgegaan in beschouwing, liefde en genieting van dat allereenvoudigste wezen, dan kent de ziel daarnaast oock een beschouwen, beminnen, genieten en liefdevol aanhangen aan Maria alsof ze één was met God en met God verenigd, zo dat ze bij het beminnen en genieten van God oock Maria bemint en van haar geniet alsof zij één met God was. Zo dat er van de ziel uit gezien maar één voorwerp schijnt te zijn: God en Maria. Ongeveer zoals de heilige mensheid van Christus, die men beschouwt als één met de Godheid, waarbij men van die twee naturen slechts één persoon en één voorwerp maakt, zij het met het verschil dat we reeds hierboven hebben vermeld.

HOOFDSTUK 8

Het Mariale leven vormt geen beletsel voor het beschouwend leven zonder meer. Hier volgt een uitleg hoe het afgezien van de actuele goddelijke inwerking beoefend moet worden en beoefend is door de heilige Petrus Thomas en andere heiligen.

Verheven manier om Maria lief te hebben.

Hier blijkt uit dat dit een zeer zuivere, verheven en volmaakte manier is om Onze Lieve Vrouw lief te hebben. Ook al kennen weinigen ze misschien uit ervaring, aangezien dit leven in Maria om Maria en tegelijkertijd in God om God alleen maar vergund schijnt te zijn aan haar bijzondere minnaers en aan haar allerliefste kinderen die zij hiervoor uitkiest.

Sommige mystieke zielen veroordelen het Mariale leven als onvolmaakt. Maar zonder reden.

Al zijn er ook sommige zielen, die naar de hoogste volmaaktheid streven op een andere manier en die in dit Mariale leven in Maria om Maria weinig of geen smaak of licht ervaren, toch moeten zij dit daarom niet veroordelen of minachten, alsof het om een nog zeer onvolmaakt geestelijk leven zou gaan, alsof het

24 Vgl. Michael, *Peyt*, hfst. 208.

geests noch seer onvolmaeckt, al oft maer eyghen en waer aen de beginnende oft voortgaende, als wat contrarie aende eenvoudigheid, stilte ende puerste ontblootinghe van alle schepsels; want sy moeten weten dat het seer wel t'samen staet, sonder daer aen eenigh belet te doen, gelijk boven uytgeleyt is. Ter contrarie, als Godt gewerdicht de ziele aldus te bewercken, soo is dat Marielijck leven daer toe een hulpe ende merckelijck voetsel.

Hoe men buyten den daedelycke treck Marieyck leven moet.

Al hoe wel dat alles op synen tyt moet geschieden; want buyten dien daedelijcken treck ende goddelijcke bewerckinghe des geest en ist niet geraetsaem den geest daer toe te forceren oft grovelijck hem daer mede te becommeren, maer alleen met een soete ende minnelijcke ooghe op dese aldersoetste Moeder, om haer te beweghen desen geest in ons te storten. Ende als dese met Godt vereenigde zielen door de hant van **Maria** dit trappeken hoogher sullen geleyt worden, dan sullen sy bevinden dat waerachtigh is al t'gene van dit Marielijck leven in **Maria** om **Maria** hier geschreven wort.

Den H. Petrus Thomas leeft in Maria. Uytwerke der liefde tot Maria. Inden H. Bernardus etc. Marieyck leven en is niet contrarie aen de eenvoudigheid.

Dan en sal't aen dese zielen niet wonder schynen dat den **H. Petrus Thomas**, Carmeliet, sulcken gedurighe becommeringhe, devotie, minnelijcken toeker, aendachtigeyt ende teere liefde hadde tot de minnelijcke Moeder, soo dat hy haer noyt en scheen te connen vergeten ende syn herte met alle krachten der ziele van haere kennisse, memorie ende liefde door droncken was; t'sy dat hy sprack, aete oft dronck oft andere functien dede, het was al geconfyt met de liefde ende den soeten naem van **Maria**, ende met recht in syn hert ontfanghen heeft de indruckinghe van desen aldersoetsten naem; want de langhdurighe gewoonte die hy gehadt heeft van aldus **Maria** in 't hert te draghen ende met een brandende liefde haer te beminnen, heeft hem als in **Maria** doen smilten met haer doen vereenighen ende in haer als overvormen, te weten door een insmiltende liefde tot haer ende t'samen in

alleen maar eigen zou zijn aan beginnelingen of enigszins gevorderden, daar het in strijd zou zijn met de eenvoud, stilte en de allerzuiverste onthechting van alle schepselen. Zij moeten namelijk weten dat het daarmee heel goed samengaat, zonder er enig beletsel voor te zijn, zoals boven reeds is uitgelegd. Integendeel, als God zich gewaardigt zo op de ziel in te werken, dan is dat Mariale leven daarbij een hulp en een krachtige ondersteuning.

Hoe men buiten de actuele aantrekking Mariaal moet leven.

Alhoewel, dat alles moet zijn tijd hebben. Want buiten die actuele inwerking van God en de goddelijcke inwerking op de geest is het niet raadzaam de geest daartoe te dwingen of om hem daar tactloos mee op te zadelen. Dat mag alleen maar met een tedere en liefdevolle blik op deze allerliefste Moeder om haar te bewegen ons deze geest in te storten. Als deze met God vereenigde zielen door de hand van Maria een trapje hoger geleid zullen worden, dan zullen zij ervaren, dat alles wat hier van dit Mariale leven in Maria om Maria geschreven wordt, op waarheid berust.

Hoe Petrus Thomas in Maria leefde. Vruchten van de liefde tot Maria. In de heilige Bernardus enzovoorts. Mariaal leven is niet in strijd met de eenvoudigheid.

Dan zal het deze zielen niet verbazen dat de heilige Petrus Thomas, karmeliet, zo'n aanhoudende zorg, devotie, liefdevolle toewending, aandacht en tedere liefde had tot de minnelijcke Moeder, dat hij haar nooit scheen te kunnen vergeten en zijn hart met alle zielekrachten doordrongen was van haar kennis, gedachtenis en liefde. Of hij nu sprak, at of dronk of iets anders deed, het was allemaal doortrokken met de liefde en de zoete naam van Maria. En met recht was deze allerzoetste naam in zijn hart te lezen, want de aanhoudende gewoonte die hij had om Maria zo in het hart te dragen en haar met een brandende liefde te beminnen, heeft hem als het ware in Maria doen versmelten en met haar vereenigd en in haar omgevormd, namelijk door een liefde tot haar en tegelijk tot God, die hem als het ware buiten zinnen bracht. Dit zien we ook bij de heilige Bernardus, die leven scheen te krijgen aan de

Godt; hetselve is't oock van den **H. Bernardus**²⁵, die door de borsten van dese soete Moeder scheen te leven; vanden **Saligen Ioseph**²⁶ van S. Norbertus orden, die van dese minnelijcke Moeder schynt opgekoestert; van de **H. Magdalena de Pazzis**, Carmeliterse, ende van andere ontallijcke Hylighen die dit Marielijck leven metter daet geoeffent hebben, sonder eenigh beletsel van hunne goddelijcke beschouwinghen oft vereenighende liefde met Godt. Want te segghen dat dese Heyligen in dese minnelijcke oeffeninghen ende inwendighe bewerckingen onvolmaect syn geweest, schynt tegen alle rede ende teghen de eerbiedinghe diemen aende Heylighen schuldigh is, gelijk elders breeder betoont is.

HET IX. CAPITTEL

*Het Marielijck leven heeft sijne edelheyt uyt de vereeninghe van Maria met Godt; andersins soud'et wat grover wesen, ende de ziel van Godt vermiddelen; Maria is met Godt meer één als eenighe creature, als Moeder Godts ende meer vergoddelijckt.*²⁷

Marielyck leven heeft syne volmaeckthbyt uyt de eenbyt met Godt etc.

Uyt het gene hier vooren geseyt is, canmen vatten dat het Marielijck leven in om ende met **Maria** alle syne edelheyt, weerdigheyt, verheventheyt ende volmaecktheyt heeft uyt de vereeninghe die sy heeft met Godt ende uyt den overvloed ende mededeylinge vande goddelijcke gratien, eyghendommen etc., de welke in haer gelijk sonder maete ingestort syn op een maniere die de uytspreecke ende begryp der menschen te boven gaet, oneyndelijck boven

borsten van deze zoete Moeder; evenals bij de zalige Herman Jozef van de Norbertijnenorde, die deze minnelijcke Moeder als voedster gehad schijnt te hebben. Hetzelfde geldt voor de heilige Maria Magdalena de Pazzis, karmelietes, en voor talloze andere heiligen, die dit Mariale leven metterdaad beoefend hebben zonder enige hinder voor een goddelijcke beschouwing of verenigende liefde met God. Want het schijnt tegen alle rede en eerbied die men deze heiligen schuldigh is, te beweren dat deze heiligen in die liefdevolle oefeningen en die innerlijke werkingen van de Geest onvolmaakt zijn geweest. Elders hebben we dat uitvoeriger aangetoond.

HOOFDSTUK 9

Het Mariale leven ontleent zijn verhevenheid aan de vereniging van Maria met God. Anders zou het niet zo subtiel zijn, en tussen de ziel en God komen. Maria is meer één met God dan welk schepsel ook, omdat zij de Moeder van God is en meer vergoddelijckt.

Mariaal leven ontleent haar volmaaktheid aan de vereniging met God enzovoorts.

Uit wat we tot nu toe gezegd hebben, kan men opmaken dat het Mariale leven in, om en met Maria heel zijn adel, waardigheid, verhevenheid en volmaaktheid ontleent aan Maria's vereniging met God en aan de overvloed waarin zij deelheeft aan de goddelijcke genade. Dit zijn eigenschappen die haar alle als mateloos zijn ingestort oneindig meer dan in welk schepsel dan ook op een wijze die taal en begrip van mensen overstijgt.

25 Bernardus van Clairvaux (1090-1153) uit Fontaine bij Dijon trad als Bourgondische edelman met dertig andere edellieden te Cîteaux in de Cisterciënzerorde. Hij stichtte de eerste vier dochterkloosters van Cîteaux en tientallen andere abdijen. Bernardus was op alle gebieden een van de meest toonaangevende mannen van de twaalfde eeuw. Hij was een groot Maria-vereerder. Een legende wil dat hij in een visioen moedermelk van de Moeder Gods ontving. Heiligverklaard in 1174, werd hij tot kerkleeraar uitgeroepen in 1830. Zijn gedenkdag is 20 augustus.

26 Herman (kort na 1150 - ca. 1240) van Keulen (naar zijn geboortestad) of van Steinfeld (waar hij bij de Premonstratenzers intrad) studeerde in de Friese Premonstratenzerabdij Mariagaard en leefde later in de abdij van Steinfeld in de Eifel. Hij was een groot predikant en een begenadigd zielzorger. Zijn speciale verering gold Maria, van wie hij tal van visioenen ontving. Daarom werd hij ook Jozef genoemd. Hij was een van de grote mystici en asceten van de Middeleeuwen. Herman Jozef is in 1960 heiligverklaard. Zijn gedenkdag is 7 april, in Nederland en België 23 mei.

27 Vgl. Michael, *Peyyt*, hfst. 209-210.

eenige puere creature.

Hoe Godt met Maria vereenight is.

Daerom uyt haer aldus geconfyt, oversommert, doorstraelt ende vereenight met de Godtheyt te aensien, te beminnen, te omhelsen, te genieten treckt dit Marielijck leven syn edelheyt ende verheventheyt als uyt eenen on-uytputtelijken afgront van alle goet, die Godt selver is, ende als met **Maria** vereenight ende soo t'samen met ende in **Maria** beschouwt, bemint, omhelst met een onbedeylde beschouwinghe, liefde, omhelsinghe.

Maria aensien en beminnen buyten Godt is onvolmaekt. Hoe de salige Maria beminnen.

Andersins, sonder dit t'samen aenschouwen, beminnen enz. soud'et al wat grover ende onvolmaeckter in syn werck gaen; want haer aen te sien, te beminnen ende teerelijck to haer gedreven te syn als tot een puere creature ende niet één in Godt met Godt, soude nootsaekelijck eenighe naturelijcke oft sinnelijcke oft seer gemengelde liefde moeten veroorsaecken, ende dien volgens de ziel van Godt vermiddelen ende tot menighvuldigeyt oprechten; want sulcx als den voorwerp is, soo is oock de liefde dier uytvolght; als den voorwerp naturelijck ende sinnelijck is, conform is oock de liefde tot den selve; ende ter contrarie. Daerom moet een **Maria**-minnende ziele hier wel opletten om haere liefde tot haer allenckens meer ende meer te suyveren, om haer te beminnen gelijk'se in Godt op het edelste bemint can worden ende van de Salighen, ja van Christus ende Godt selver bemint wort.

Maria is met Godt meer vereenight als alle andere Heylighen. Waerom. Godt en Maria als één worden beschouwt en bemint.

Het welck om beter uyt te wercken sal't goet wesen te verstaen, waerom dat de minnelijcke Moeder meer vereenight is met Godt, meer doordroncken met het goddelijck Wesen, meer mede-gedeelt vande goddelijcke eygenschappen ende volmaektheden als eenighe, oock de hooghste Heylighen ende Engelsche geesten; te weten, om dat sy van Godt weerdigh gemaect is om in haer maechdelijck lichaem te

Hoe God met Maria verenigd is.

Dit Mariale leven ontleent daarom zijn grootheid en verhevenheid aan het aanschouwen, beminnen, omhelzen en genieten van Maria zoals zij geheel doortrokken en doorstraald is door de goddelijke zon en verenigd is met de Godheid. Die grootheid en verhevenheid welt dus op uit een onuitputtelijke afgrond van alle goeds, die God zelf is en met wie Maria verenigd is. Zo wordt God samen met en in Maria beschouwd, bemind, omhelst met een en dezelfde beschouwing, liefde en omhelzing.

Maria aanschouwen en haar liefhebben los van God is onvolmaakt. Hoe de zalige Maria te beminnen.

Anders gezegd: als we niet beide [God en Maria] samen aanschouwen, beminnen enzovoorts, zou dit alles minder verfijnd en onvolmaakter gebeuren. Want haar aanschouwen, van haar houden en een zachte aandrang tot haar voelen als tot een schepsel zonder meer, los van God, zou noodzakelijkerwijze enige natuurlijke of al te menselijke of zeer vermengde liefde veroorzaken. En zo'n benadering komt tussen de ziel en God en belet haar de eenvoud. Want zoals het voorwerp is, zo is ook de liefde die eruit volgt: als het voorwerp natuurlijk en al te menselijk is, dan is de liefde ervoor dienovereenkomstig en omgekeerd. Daarom moet een Maria-minnende ziel erop bedacht zijn haar liefde tot Maria steeds meer uit te zuiveren, teneinde haar te beminnen zoals ze in God op de meest verheven manier bemind kan worden en zoals ze door de zaligen in de hemel, ja door Christus en God zelf bemind wordt.

Maria is meer met God verenigd dan alle andere heiligen. Waerom God en Maria als één worden gezien en bemind.

Om dit verder uit te werken zal het goed zijn om te begrijpen, waarom de minnelijcke Moeder meer verenigd is met God, meer doordrongen is van het goddelijk wezen, meer deelt in de goddelijke eigenschappen en volmaektheden dan wie ook, zelfs de grootste heiligen en engelen. God heeft haar namelijk waardig gemaakt om in haar maagdelijk lichaam het eeuwig Woord van de Vader te ontvangen. Dit

ontfangen het eeuwigh **Woort** des Vaders. Het welke negen maanden daer in gerust hebbende, heeft haer natuer, ziel ende lichaem soo vergoddelijckt ende soo goddelijck gemaect, soo doordroncken, soo gans in hem ingenomen, vereenight, overvormt ende in hem als verandert door den stercken, onbrekelijken bant synder liefde tot haer ende der wederliefde van haer tot hetselve, dat een minnende ziele haer als één met Godt ende in Godt gevoeghelijck can vatten voor den voorworp van haer beschouwen, beminnen etc., ende op desen sin Marielijck in **Maria** om **Maria**, ende te samen Goddelijck in Godt om Godt leven.

Verheventheden van Maria. Gelyck een met Godt. Door gratie t'gene Godt is door natuer.

Hiertoe wort de ziele seer versterckt ende aengeleyt, als Godt haer de gratie doet van te laeten sien ende met verlichte oogen des geloofs eenighsins te bekennen de uytneemtheyt, onbegrypelijcke verheventhyt, macht, autorityt, daer Godt syne Moeder in gestelt heeft ende haer gemaect de uytreyckstre van alle syne goddelijcke gratien, genaden ende bermhertigheden; heeft haer oock als syne Moeder met syne goddelijcke eyghdommen bekleet ende met syn goddelijck wesen soo vereenight, dat'se aen een minnende ziel schynt maer één met Godt te syn; het welck wel betaemde om datter eenighe proportie soude wesen tusschen de Moeder ende Godt den Soon. Daerom en verstaet sulcken ziele niet, dat in de minnelijcke Moeder alleenelijck is een simpele ver-eeninghe met het Wesen Godts, gelijk in andere Heylighen. Maer volghens het gene Godt haer doet verstaen, het is op een andere onuysprekelijcke maniere, ende het dunckt haer dat **Maria** op eenighen sin een Goddine mach genoemt worden ende is, mits sy door gratie schynt te zyn hetgene Godt is door natuer.

HET X. CAPITTEL

Eenighe zielen worden meer verweckt tot een Marielijck leven in Maria, door inwendighe inlichtinghen van haere uyt-nementhey, gratien, voordeelen etc. waerdoor in hun

heeft negen maanden in haar schoot gerust, en haar natuur, ziel en lichaam zo vergoddelijkt en zo goddelijck gemaect, zo doordrongen, zo totaal door hem in beslag genomen, verenigd, omgevormd en als het ware in hem veranderd door de krachtige, onverbreekbare band van zijn liefde tot haar en van de wederliefde van Maria tot Gods Woord. Daarom kan een minnende ziel Maria in haar eenheid met God en in God zien als het voorwerp van haar beschouwen, beminnen enzovoorts, en in die zin Mariaal leven in Maria om Maria en tegelijk goddelijck in God om God.

Verhevenheid van Maria. Als het ware één met God. Zij is door genade wat God is van nature.

Tot die ene liefde [tot God en tot Maria] wordt de ziel aangetrokken en aangemoedigd, wanneer God haar de genade schenkt haar te laten zien en met de verlichte ogen van het geloof enigszins te laten kennen de uitnemendheid, de onbegrijpelijcke verhevenheid, de macht, een autoriteit, waar God zijn moeder in gesteld heeft. Hij heeft haar gemaect tot de uitdeelster van al zijn goddelijcke gunsten, genaden en genegenheden. Ook heeft hij haar als zijn Moeder bekleed met zijn goddelijcke eigenschappen en zo verenigd met zijn goddelijck wesen, dat ze aan een minnende ziel slechts één schijnt te zijn met God. Dit paste ook wel, omdat er enige verhouding moest zijn tussen de Moeder en God de Zoon. Zo'n ziel begrijpt niet, dat in de minnelijcke Moeder niet meer is dan een simpele vereniging met het wezen van God, zoals dat bij andere heiligen het geval is, maar volghens hetgeen God haar doet begrijpen is het op een andere, onuysprekelijcke manier. Het komt haar voor, dat Maria in zekere zin een Godin mag worden genoemt en is, omdat zij door genade schijnt te zijn wat God is van nature.

HOOFDSTUK 10

Sommige zielen worden meer geïnspireerd tot een Mariaal leven in Maria, door innerlijcke aanwijzingen over haar uitmuntendheid, gunsten, voorrechten

wondere liefde tot haer is groeiende.²⁸

Voordeelen van Maria. Haere uytinementhyt vol van de goddelijckheyt. Hoe Maria de gratie Godts beantwoord heeft.

Sommighe godt-vruchtighe zielen worden noch meer verweckt ende aengeleyt tot een Marielijck leven in **Maria** om **Maria**, door andere inwendighe inlichtinghen van haere uytinementhyt. Want de goetheyt Godts gewerdicht haer somstys aen hun meer en meer kenbaer te maecten de grootheyt, verheventheyt, majesteit ende macht vande alderminnelijckste Moeder, t'samen de onbegrypelijcke ende on-uytsprekelijcke liefde daer Godt haer mede is beminne; uyt welcken afgront van liefde Godt uyt syn goddelijck herte geput heeft sulcken overvloed van ontallijcke gratien, privilegien ende voordeelen, dat Godt haer niet meer en kost geven, noch haer grooter, noch weerdigher, noch schoonder, noch verhevender, noch uyt-nemender maecten als syne Majesteit haer gemaect en heeft. Ende op desen sin en kost de Almogentheyt, Wysheyt ende Goetheyt Godts niet voorder om te schaepen een edelder, suyverder ende weerdiger creature als is syn ende onse Alderliefste Moeder. Dan verstaen die zielen oock dat Godt door een onuytsprekelijcke verlieftheyt tot dese Minnelijcke Moeder sy selven uyt-gestort heeft ende haer soo vervult met sy selven ende met syne goddelijcke eygenschappen ende volmaektheden als een lautere creature kost ontfangen. Daer en boven heeft dese oversoete Moeder oock door haer medewerkinghe ende beantwoorden op ende met die ingestorte goddelijcke gratien soo gevoordert, dat'se nievers in ontbleven en is, maer met een alderklaerste kennisse ende brandende liefde Godts geclommen is boven de opperste Chooren der Engelen.

Godt bemint Maria meer als alle H.H. t'samen.

Noch een goddelijck straelte geeft aen sulcken zielen te kennen dat Godt meer genoechte ende behaghen heeft in dese alder-uyt-nemenste Moeder ende vervolgens meerdere liefde toedraeght tot haer alleen als in ende tot alle

enzovoorts, waardoor in hen een wonderlijcke liefde tot haer groeit.

Voorrechten van Maria. Haar uitmuntendheid vol van God. Hoe Maria Gods genade beantwoord heeft.

Sommige godvruchtige zielen worden nog meer geïnspireerd en op het spoor gezet van een Mariaal leven in Maria om Maria, door andere innerlijke aanwijzingen omtrent haar uitmuntendheid. Want de goedheid van God gewaardigt zich soms om hun de grootheid, verhevenheid, majesteit en macht van de allerliefste Moeder meer en meer duidelijk te maken tegelijk met de onbegrijpelijke en de onuitsprekelijke liefde waar God haar mee bemint. Vanwege die onpeilbare liefde heeft God haar zo'n overvloed aan ontelbare genaden, privilegies en voordelen gegeven uit zijn goddelijk hart, dat hij haar niet méér kon geven. Noch kon zijne Majesteit haar waardiger, schoner, verhevener of meer uitmuntend maken dan hij haar gemaakt heeft. En in die zin kon de almacht, wijsheid en goedheid van God niet verder gaan en geen edeler, zuiverder en waardiger schepsel scheppen dan zijn en onze allerliefste Moeder is. Dan begrijpen die zielen ook dat God door een onuitsprekelijke verliefdheid op deze minnelijke Moeder zichzelf zo gegeven heeft en haar zo vervuld heeft met zichzelf en met zijn goddelijke eigenschappen en volmaaktheden als een louter schepsel kon ontvangen. Bovendien heeft deze overzoete Moeder ook door haar medewerking en door het beantwoorden aan die ingestorte goddelijke genaden zo'n vooruitgang gemaakt, dat ze in niets tekort geschoten is, maar met een allerduidelijkste kennis en brandende liefde voor God opgeklommen is tot boven de hoogste engelenkoren.

God bemint Maria meer dan alle heiligen tezamen.

Nog een andere goddelijke verlichting geeft zulke zielen te kennen dat God meer vreugde en behagen heeft in deze alleruitnemendste Moeder en dan ook meer liefde heeft voor haar alleen dan voor alle heiligen samen.

28 Vgl. Michael, *Peyt*, hfst. 213-214.

Heylighen t'saemen.

Voetsel van t' marielyk leven. Ende van de liefde tot Maria.

Uyt dese ende diergelijcke klaere kennissen ende vertoon aen sulcken zielen groeit in hun meer en meer de grootachinghe, respect ende liefde tot de minnelijcke Moeder in groote gestaedigheyt, eenvoudigheyt ende puerheyt, soo dat hun gemoet onscheydelijck schynt van haer ende hun hert als met eenen minne-brant gewont, die somtyts met een kracht de ziele om hoogh voert in een verslondentheyt van liefde, door dien dat eenigh nieuwe vertoon vande wonderheden die Godt in haer besloten heeft van de liefde die Godt haer toedraeght etc, de ziele elcken keer treckt tot eene diepe oft verheven verwonderinghe, beschouwende de selve met een soet-minnelijck brandende gemoet, blijvende daer in als verslonden ende het verstant niet capabel synde om die wonderheden die dan vertoon worden, te connen begrypen.

Teere liefde tot Maria.

Nochtans de liefde, daer mede niet voldaan synde, bobbelt gelijk op uyt het binnenste des herten om gelijk te roepen door verwonderinghe ende om eenighe namen te vinden, waer mede sy de grootheyt ende weerdigheyt van dese alder-liefste Moeder soude connen te kennen geven oft om haer te prysen, te loven, te verheffen, die sy soo beminnen, even-eens als eenen versotten minnaer, den welcken niet en weet wat pysen oft versieren om syne beminde groot te maecken ende te prysen.

HET XI. CAPITTEL

Andere uyt-werckinghen der liefde tot Maria met blijdschap over haere verbeventheyt en soeten naem, met rusten, aessemen ende leven in Maria. Op wat sin de ziel in Maria leeft en t'samen in Godt in haer smilten met haer vereenight wort.²⁹

Hier door comt oock dat sulcken zielen qualijck

Voetsel voor het Mariale leven en voor de liefde tot Maria.

Door deze en vergelijkbare heldere kennis en door wat aan deze zielen getoond wordt, groeit in hen meer en meer de hoogaching, het respect en liefde tot de minnelijcke Moeder in grote standvastigheyt, eenvoud en puurheit. Zo schijnt hun gemoed onafscheidelijck van haar en wordt hun hart verwond als met een liefdesbrand, die soms de ziel krachtig omhoog stuwt, verslonden als zij is in de liefde. Ieder nieuw inzicht in de wonderdaden die God in haar heeft neergelegd, van de liefde die God haar toedraagt enzovoorts, brengt de ziel immers telkens weer tot een diepe of verheven verwondering, omdat zij die wonderdaden beschouwt met een teder brandend liefdevol gemoed. Dan raakt zij er als het ware in verloren en dan is haar verstand niet in staat om die wonderdaden die zij te zien krijgt, te begrijpen.

Tedere liefde tot Maria.

Omdat de liefde hierdoor echter niet bevredigd is, welt zij als het ware op uit het binnenste van het hart om als het ware haar verwondering uit te roepen en om enige namen te vinden waarmee zij de grootheid en de waardigheid van deze allerliefste Moeder zou kunnen openbaren of om haar te prijzen, te loven, te verheffen, die zij zo bemint, juist zoals een verdwaasde minnaer niet weet wat hij moet denken of uithalen om zijn beminde te prijzen en hoog van haar op te geven.

HOOFDSTUK 11

Andere uitwerkingen van de liefde tot Maria, zoals blijdschap over haar verhevenheid en zoete naam, zoals rusten, ademen en leven in Maria. In welke zijn de ziel in Maria leeft en tegelijk in God, en in welke zijn zij in haar opgaat en met haar verenigd wordt.

Hierdoor komt het ook, dat zulke zielen

²⁹ Vgl. Michael, *Petyt*, hfst. 210-211-212.

eenen oogen-blick haer connen vergeten, niet meer als sy Godt en connen vergeten; somtyts schynen sy oock door liefde hun selven inde Minnelijcke Moeder te verliesen, te smilten ende gelijk verslonden te syn, want door dat krachtigh, vierigh, sterck ende t'samen innich beminnen comen sy in een vergeten van hun selven ende van alle schepsels.

Blyschap in Maria met jolijt. Beswyckende liefde tot Maria.

Somtyts ghevoelen sy een groote blytschap ende vreught, overvloedigh van inwendighe genoechten, siende hunne overlieve Moeder soo machtigh in sulcken majesteyt, soo verheven, soo vereert ende soo on-uytsprekelijk van Godt bemint, dat sy niet en weet wat doen oft seggen om Godt daer over te dancken, om Godt ende haer te loven ende te prysen naer proportie van het licht ende kennisse die sy op dien tyt ontfanght. Dus als haer daer toe ongenoegsaem ghevoelende blyft sy in een innighe stilswygentheyt ende rustende liefde; want het verstant gelijk beswyckende door verwonderinghe over de grootheyt deser misterie, het begryp des selfs te boven gaende, geeft het hem als verwonnen ende gevanghen, laetende den wille alleen in't beminnen besich.

Leven in Maria. In haeren soeten naem. Op wat sin een ziel leeft in Maria en in Godt. Insmilten en vereenigen met Maria.

Een Marie-minnende ziele wort somtyts gewaer gelijk een soet aessen ende leven in **Maria**, met een groote soetigeyt in te hooren, in te noemen oft te schryven oft oock alleen te peysen den aldersoetsten naem **Maria**, gelijk met een opspringhen des geests ende daedelijcken opofferen van't herte aen haere Moederlijcke handen om t'selve te suyveren van al dat aen Godt oft haer soude moghen mishaghen. Daer gaen dan mede eenighe onnoosele op-bobbelinghen der liefde tot haer; ende ghemerckten ghemyneelijck seght: **de ziele is meer daerse bemint, dan daerse het leven geeft**³⁰, soo schynt dese ziele meer te wesen in **Maria** benefens in Godt als daer'se naturelijck leeft door dien sy **Maria** neffens Godt soo opprechtelijck ende teerelijck bemint, ende op desen sin leeft sy minnelijck in **Maria**

nauwelijks een ogenblik Maria kunnen vergeten, evenmin als zij God kunnen vergeten. Soms schijnen zij ook door liefde zichzelf in de minnelijcke Moeder te verliezen, in haar weg te smelten, en als het ware verslonden te worden, want door dat krachtige, vurige, sterke en tegelijk innighe beminnen komen zij tot een punt dat zij zichzelf en alle schepselen vergeten.

Vreugdevolle blijdschap in Maria. Bezwijkende liefde tot Maria.

Soms voelen zij een grote blijdschap en vreugde met een overvloed van inwendige genietingen, wanneer zij hun allerliefste Moeder zo machtig zien in zo grote majesteit, zo verheven, zo vereerd en zo onuitsprekelijk door God bemind, dat zij niet weet wat te doen of te zeggen om God daarvoor te danken, om God en Maria te loven en te prijzen naargelang het licht en de kennis die zij op dat moment ontvangt. Dus als de ziel voelt dat ze zelf daar niet aan toe is, dan blijft ze in een innerlijke rust en een stille liefde. Want omdat het verstand als het ware bezwijkt door de grootheid van dit geheim – want dat overstijgt het begrijpen ervan – geeft het zich gewonnen en laat het zich gevangen nemen, terwijl het de wil vrij spel laat in het beminnen.

Leven in Maria. In haar zoete naam. In welke zin een ziel leeft in Maria en in God. Samensmelting en vereniging met Maria.

Een Maria-minnende ziel gevoelt soms als het ware een zoet ademen en leven in Maria, met een innighe zoetheit in het horen, in het noemen, het schrijven of zelfs alleen maar in het overpeinzen van 'de allerzoetste naam Maria'. Dit gaat gepaard met een opspringen van de geest en een daadwerkelijke overgave van haar hart aan haar moederlijke handen om haar hart te zuiveren van alles wat God of Maria zou kunnen mishagen. Daarbij komen dan nog enkele allereenvoudigste opwellingen van liefde tot Maria en aangezien men gewoonlijk zegt: de ziel is meer daar waar ze bemint, dan daar waar zij leven wekt – zo schijnt deze ziel meer te bestaan in Maria en tegelijk in God dan waar ze van nature leeft, omdat ze juist Maria naast God zo oprecht en teder bemint, en in die zin leeft zij liefdevol in Maria naast of samen in God. In

30 Vgl. Augustinus' woorden: 'Plus est ubi amat, quam ubi animat'.

benefkens oft te samen in Godt. Op welcken sin oock moet verstaen worden het insmilten, het genieten, het vereenighen in ende met **Maria**, oft oock in haer overvormt te worden; te weten: voor soo veel de liefde daer toe is trachtende. Want den liefden aert is te trachten tot vereenighen in ende met hetgene dat bemint wort; gelijk de vleesselijke oft sinnelijke liefde oock scheynt haer uytwerksels te hebben inde sinnelijke oft vleesselijke menschen tot malkandere.

HET XII. CAPITTEL

Het Marielijck leven in Maria om Maria kan eenvoudelijck ende innighlijck inden geest geschieden, gelijk het goddelijck leven in Godt om Godt, principalijck in't innigh gebedt, al oft Godt, Maria en de ziel maer één en waeren; op wat manier; waer in eenighe mystiecke geesten misverstant hebben, als dit leven vanden goddelijcken Geest voorts komt, gelijk in veel Heylighen is geschiet.³¹

Marielyck leven geschiet eenvoudelyck inden geest.

Sulcken Maria-minnende zielen schynen somtyts noch voorder te ondervinden ende te smaecten aen-gaende het Marielijck leven, te weten: dat dit leven in, om, met ende door **Maria**, t'saemen in, om, met ende door Godt bykans met soo grooten eenvoudigheyt, innicheyt ende afgetrockentheyt des geests kan geoeynt worden als inde bloote Godtheyt alleen, ende het wort somtyts metter daet gelijk van selfs alsoo geoeynt, soo datter op dien tyt seer luttel verbeeldinghe van den persoon van **Maria** inden geest over-blyven, door dien dat den geest haer dan soo een weet te nemen met Godt ende in Godt al oft al te saemen in één vloedde ende alsoo maer eenen eenvoudigen voorwerp van beschouwinghe ende liefde en waere t'samen genomen inde eenvoudigheyt des geests, gelijk noch elders in diergelijcke geseyt is.

Op wat manier. Innighe becommeringhen in Godt en in Maria. Wat is geestelijke liefde.

die zin moeten wij het ook verstaan als wij spreken van het opgaan in, het genieten en het verenigd worden in en met Maria, of ook in haar omgevormd te worden, namelijk voorzover de liefde daarnaar streeft. Want het is de liefde eigen te streven naar vereniging in en met datgene wat bemind wordt, zoals ook de vleeselijke of zinnelijke liefde haar uitwerking schijnt te hebben op zinnelijke en vleeselijke mensen onderling.

HOOFDSTUK 12

Het Mariale leven in Maria om Maria kan eenvoudig en innig in de geest plaatsvinden, zoals ook het goddelijk leven in God om God voornamelijk in het inwendig gebed plaatsvindt, alsof God, Maria en de ziel slechts één waren. Op welke wijze? Hier hebben enkele mystici het misverstaan, omdat dit leven uit de goddelijke Geest voortkomt, zoals bij vele heiligen is gebeurd.

Mariaal leven vindt op een eenvoudige wijze plaats in de geest.

Zulke Maria-minnende zielen schijnen soms nog meer te ervaren en te smaken wat betreft het Mariale leven, namelijk, dat dit leven in, om, met en door Maria, en tegelijk in, om, met en door God, nagenoeg met even grote eenvoud, innigheid en zonder afgetrokkenheid van de geest beoefend kan worden als in de Godheid alleen. Het wordt soms in feite als het ware vanzelf ook zo beoefend, dat er dan heel weinig beelden van de persoon van Maria in de geest achterblijven, omdat de geest haar dan zo in een oogopslag kan waarnemen met God en in God, alsof het allemaal samenvloede, en er zo slechts één enkel voorwerp van beschouwing en liefde was, samen waargenomen in eenvoud van de geest, zoals het ook elders reeds gezegd is.

Op welke manier. Inwendig in beslag genomen in God en in Maria. Wat is geestelijke liefde?

31 Vgl. Michael, *Peyt*, hfst. 215-216.

Dien volgens de memorie, verstant ende wille syn als dan in **Maria** ende t'samen in Godt soo over stille, invoudigh, innigh ende soetelyck becommert, dat de ziele qualijck kan achterhaelen hoe oft wat mannier de inwerckingen syn die als dan inde ziele passeren, dan confuselijck weet en gevoelt sy wel dat de memorie besigh is met een alder eenvoudighste gedenckenisse Godts ende van **Maria**, het verstant met een bloote, suyvere ende klaere kennisse van Godt teghen-woordigh ende t'samen van **Maria** in Godt. den wille met een seer stille, innighe, soete, teere ende t'samen seer geestelijcke liefde ende minnelijck aenhanghen aen Godt ende aen **Maria**. Ick segghe geestelijcke liefde ende minnelijck aenhanghen aen Godt ende aen **Maria**; ick segghe geestelijcke liefde, omdat de selve als dan aldermeest schynt te voncken ende te wercken in het opperste deel der ziele met afgetrockentheyt van 't nederste deel oft gevoelijcke krachten ende aldus beter geproportioneert om te comen tot een innighe insmiltighe, verdrinkinghe, verdwyninghe ende vereeninghe in ende met Godt ende te saemen in ende met **Maria**.

Innigt aenkleven aen Godt en Maria. Een geestinge met Godt en Maria.

Want als de krachten der ziele soo edelijck ende volmaecktelijck becommert ende besigh syn inde gedenckenisse, kennisse ende liefde tot Godt ende **Maria**, dan compter sulcken innigh ende vast aenkleven vande geheele ziele aen Godt ende aen **Maria**, dat sy door insmiltende oft invloeiende liefde één met Godt ende **Maria** schynt te worden; gelijk oft dese dry – de ziele, Godt ende **Maria** – in één gesmolten, verslonden ende in één verandert waeren. Ende dit schynt het uyt-terste ende hoogste daer de ziele toe comen kan in dit Marielijck leven, ende is de principaelste uytwerckinghe van dese oeffeninghe ende liefde tot **Maria**.

Marielyck leven helpt het goddelyck.

Noch dit en is geen beletsel in 't geestelijck leven, gelijk hier vooren noch geseyt is, maer eer een behulp, want **Maria** dient voor eenen middel ende vasteren bant om de ziele met Godt te binden ende te vereenighen, ende aldus geeft sy voetsel ende hulp aende minnende ziele om

Als gevolg daarvan zijn het geheugen, het verstand en de wil dan op een stille, eenvoudige, innige en zoete wijze zo in beslag genomen in Maria en tegelijkertijd in God, dat de ziel nauwelijks kan achterhalen hoe of wat voor inwerkingen het zijn die zich dan in de ziel voordoen. Op een vage manier echter weet en voelt ze wel dat het geheugen bezig is met een heel eenvoudig gedenken van God en van Maria, dat het verstand bezig is met een onvermengde, zuivere en heldere kennis van Gods tegenwoordigheid en tegelijkertijd die van Maria in God, en dat de wil bezig is met een zeer stille, innige, tedere en tegelijkertijd zeer geestelijke liefde en een liefdevol aanhangen aan God en aan Maria. Ik zeg geestelijke liefde, omdat die dan het meest schijnt te vonken en te werken in het opperste deel van de ziel, zonder dat het laagste deel, ofwel de zinnelijke krachten in het spel komen en de ziel aldus beter toegerust is om te komen tot een innige versmelting, verdrinking, verdwijning en vereniging in en met God en tegelijk in en met Maria.

Innig aankleven aan God en Maria. Geestelijk verenigd worden met God en Maria.

Want als de zielekrachten zo edel en volmaakt bezig zijn met het denken aan, het kennen en beminnen van God en Maria, dan ontstaat er zo'n innig en hecht aankleven van heel de ziel aan God en aan Maria, dat zij door samensmeltende of ineenvloeiende liefde één schijnt te worden met God en Maria, alsof deze drie – de ziel, God en Maria – samengesmolten, opgegaan in elkaar en in elkaar veranderd waren. En dit schijnt het uiterste en hoogste te zijn waartoe de ziel kan komen in dit Mariale leven en het is de voornaamste uitwerking van deze oefening en deze liefde tot Maria.

Mariaal leven helpt het goddelijk leven.

Dit is geen belemmering in het geestelijk leven, zoals al eerder gezegd is, maar eerder een hulpmiddel, want Maria dient als een middel en als een hechtere band om de ziel met God te verbinden en te verenigen. Zo geeft zij voedsel en hulp aan de beminnende ziel om bestendiger

gestaedelijcker ende volmaecktelijcker te connen geraecken ende continueren in het beschouwende, vereenighende ende overvormende leven in Godt; al hoe wel dat misschien veel mystieke Geesten ende beschouwende zielen van andere opinie syn, als oft dit leven in **Maria** een beletsel waere vande puerste vereeninghe ende genietinghe Godts, van het stil ende innigh gebedt ende soo voorts; om dieswille dat sy het selve al te grof, werckelijck ende menighvuldigh apprehenderen ende niet en vatten de bequamte, eenvoudige manier daer t'moet mede geoeffent worden, te weten: seer inden geest oft vloeiender wyse in Godt oft door het bewercken oft bestieren des Geests.

Ook teere gevoelycke liefde tot Maria en is geen belet als t' den Geest bewerckt.

Ende voorwaer, al ist saecken dat dit opsicht, teere toekeeren ende veele uytwerckinghen der liefde van **Maria**-minnende zielen tot **Maria** somtyts schynt seer gemengelt te syn met de sinnelijcke krachten oft hunnen medewerckinghen; nochtans als dit al gelijk van binnen van selfs geschiet door de bestieringhe vanden goddelijcken Geest, soo en geschiet hier door geen belet oft vermiddelinge van het opperste Goedt ende een voudigh Wesen Godts inde ziele. Ja, ter contrarie wort de ziele hier door veel lichter in Godt getrocken ende in hem bevestight.

Exempel in veel H.H. van een goddelyck Marielyck leven.

Noch dit en moet iemant wonder duncken; ist dat wy letten op het leven der Heylighen, die oock seer uytnemende syn gheweest in beschouwinghen ende nochtans oock in hunne opgetogentheden uytshenen in liefde tot de minnelijcke Moeder ende sonder twyffel wisten die liefde te oeffenen sonder onvolmaecktheyt, blyvende in d'eenigheyt Godts versaemt oft beter synde van den goddelijcken Geest bestiert ende bevrocht; het welcke die voorseyde verheven geesten wel behoorden in te sien, eer sy hun oordeel hier over stryken.

en volmaakter te kunnen komen en te blijven in het beschouwende, verenigende en omvormende leven in God; alhoewel, misschien dat veel mystici en beschouwende zielen een andere mening zijn toegedaan, als zou dit leven in Maria een belemmering zijn voor de zuiverste vereniging met en genieting van God, voor het stil en inwendig gebed enzovoorts. Dit komt doordat zij het begrijpen als al te grof, actief en gecompliceerd, en geen begrip hebben voor de geschikte, eenvoudige wijze waarop dit beoefend moet worden, namelijk geheel in de geest, of op vloeiende wijze verlopend in God, of door de werking en de leiding van de Geest.

Ook een tedere, affectieve liefde tot Maria vormt geen belemmering als ze van de Geest komt.

En natuurlijk, al is het een feit, dat dit aanschouwen van, dit teder toekeren en veel andere gevolgen van de liefde van Maria-minnende zielen tot Maria soms erg vermengd schijnen te zijn met de zinnelijke vermogens of met behulp van zinnelijke vermogens, niettemin, als dit allemaal op dezelfde wijze van binnenuit en vanzelf gebeurt door de leiding van de goddelijke geest, dan wordt daardoor de ziel niet afgehouden van een directe aanhechting of vereniging met het hoogste Goed en met het eenvoudig wezen van God in de ziel. Integendeel, de ziel wordt hierdoor veel gemakkelijker in God getrokken en in hem bevestigd.

Voorbeeld in veel heiligen van een goddelijk Mariaal leven.

Dit zal ook niemand verbazen, als wij het leven van de heiligen nagaan, die ook zeer verheven zijn geweest in beschouwing en die toch ook in hun vervoeringen uitblonken in liefde tot de minnelijcke Moeder; en ongetwijfeld wisten zij die liefde te beoefenen zonder onvolmaaktheid, terwijl zij ingekeerd bleven in de eenheid met God, of liever gezegd: zij werden geleid en bevrucht door de goddelijke Geest. Dit dienen die verheven geesten over wie we gesproken hebben, degelijk in te zien, voordat zij hierover hun oordeel vellen.

Gelijck den Geest Jesu inde ziele wercket liefde tot Godt den Vader, alsoo oock tot de minnelijcke Moeder, gelijk in Jesus geschiet is; ende den Geest Jesu doet de ziele leven goddelijck in Godt om Godt, en t'samen Marielijck in Maria om Maria sonder belet vande volmaeckte vereeninghe.

Den geest Jesu is inde ziele werckende liefde tot Godt. En tot Maria. Op wat Mannier. Den geest van Jesus werck'et al. Hoe de ziele leeft in Godt ende in Maria. Gelyck Jesus.

Tot voorder verklarunghe connen ons hier dienen de woorden van den H. Apostel Paulus; **om dieswille, dat'ge kinderen Godts syt, soo heeft Godt den geest syns Soons gesonden in u lieder herten, roepende, Vader, Vader**³². Want hier uyt verstaen wy dat den geest **Iesu** is inde kinderen Godts ende daer werckt teere liefde tot den hemelschen Vader naer proportie van de ontfanghbaerheyt der selver. Nu gelijk den geest **Iesu** in **Iesu** heeft uytghevrocht een kinderlijcke liefde tot den eeuwighe Vader, desghelijckx heeft hy in hem oock uytgevrocht teere liefde, toekeeren etc. tot syne lieve Moeder, gelijk hy die oock tot haer inder eeuwigheyt uytwercken sal. Wat waert' dan te verwonderen dat, gelijk den Geest **Iesu** inde herten der kinderen Godts roept: **Abba Pater**, Vader, Vader, dat is teere kinderlijcke liefde tot Godt den Vader is werckende, den selven geest oock aldaer soude roepen: **Ave Mater**, weest gegroet Moeder, dat is wercken teere onnoosele oft eerbiedige liefde tot de minnelijcke Moeder, gelijk in **Jesus** geweest is geduerende syn leven ende inder eeuwigheyt syn sal. Soo dan ick soude moghen segghen tot **Maria**-minnende zielen: **om dat'ge kinderen van Maria syt, daarom heeft Godt den Geest syns Soons gesonden in u l. herten, roepende: Moeder, Moeder**, dat is: daer teere toe-vallen, omhelsinghe, insmiltende liefde, kinderlijcke genegentheden etc. tot **Maria** als tot een over-lieve Moeder verwekkende. Want het is al eenen ende den selven Geest **Iesus**, die't al is werckende in sulcken ziele, te weten:

Zoals de Geest van Jezus in de ziele liefde tot God de Vader bewerkt, zo doet hij dat ook tot de minnelijcke Moeder, zoals dat in Jezus gebeurd is. En de Geest van Jezus doet de ziele een goddelijck leven leiden in God om God en tegelijck een Mariaal leven in Maria om Maria zonder dat de volmaakte vereniging hierdoor gebinderd wordt.

De geest van Jezus bewerkt in de ziele de liefde tot God en tot Maria. Op welke wijze? De geest van Jezus bewerkt dit alles. Hoe de ziele zoals Jezus leeft in God en in Maria. Zoals Jezus.

De woorden van de heilige Apostel Paulus kunnen ons dit nader verklaren: Omdat ge Gods kinderen zijt, heeft God de geest van zijn Zoon in uw harten gezonden, die roept: Abba, Vader! Want daaruit begrijpen wij dat de geest van Jezus in Gods kinderen is en daar een tedere liefde tot de hemelse Vader bewerkt naar de mate van hun ontvankelijkheid. Nu, zoals de geest van Jezus in Jezus een kinderlijke liefde tot de eeuwige Vader heeft uitgewerkt, zo heeft hij in Jezus ook een tedere liefde bewerkt, een toeger tot zijn lieve Moeder, zoals hij dat ook tot in de eeuwigheid zal blijven bewerken. Mag het ons dan verwonderen, dat dezelfde geest van Jezus, zoals hij in de herten van de kinderen Gods luid uitroept: Abba, Pater, Vader, Vader! – en dus een tedere kinderlijke liefde tot God de Vader uitwerkt, dat diezelfde geest daar ook zou roepen: Ave, Mater, wees gegroet, Moeder! – dat wil zeggen dat Hij een tedere, onbevangen of eerbiedige liefde tot de minnelijcke Moeder uitwerkt, zoals dat in Jezus gebeurd is tijdens zijn leven en zoals dat tot in alle eeuwigheid zijn zal. Zo zou ik tot Maria-minnende zielen kunnen zeggen: omdat jullie kinderen van Maria zijn, daarom heeft God de Geest van zijn Zoon in uw harten gezonden, die uitroept: Moeder, Moeder! Dat wil zeggen dat hij daar tedere toewendingen bewerkt, omhelzingen, een samensmeltende liefde, kinderlijke genegenheden enzovoorts tot Maria als tot een allerbeminlijkste Moeder. Want het is allemaal een en dezelfde geest van Jezus die dit alles uitwerkt in zo'n ziele – namelijk de goddelijcke en

³² Gal 4,6 en Rom 8,15.

t'samen de goddelijcke ende Marielijcke liefde sonder belet van d'een oft d'ander ende dien volgens gelijk sulcken zielen door de liefde tot Godt leven een goddelijk leven in Godt om Godt. Alsoo door den selven geest van liefde, die hem t'samen ende gestaedelijck uyt-spryt tot de minnelijcke Moeder, leven sy oock een Marielijck leven in **Maria** om **Maria**; want het is eenen ende den selven geest die t'al in hun uytwerckt; het is den selven geest van **Iesus** die hun doet leven in Godtom Godt ende t'samen in **Maria** om **Maria**, goddelijk ende t'samen Marielijck. Let maer hoe dit in Christo heeft connen geschieden sonder gebreck van d'opperste volmaecktheyt, ende gy sult lichtelijck vatten hoe dit in sommige besondere kinderen van **Maria** te werck kan gaen sonder achterdeel van d'innghen beschouwinghe oft volmaecktheyt.³³ Dit schynt heel verstaenelijck te syn, want daer den Geest Christie in leeft oft woont, wat wonder is't dat hy verscheyden uytwerkinghen heeft, soo van beschouwinghen ende liefde Godts als van beschouwinge, liefde etc. tot **Maria**, ende meer andere. Ende dit al te mael werckt in die zielen eenen ende den selven Geest **Iesu**, naer dat hem belijft ende naer de mate van hunnen bequaemigheyt. Daerom en moet dit voort-aen aen niemant wonder duncken; want dit is klaer ende metter daet het geschiet in sommige zielen alsoo.

HET XIV. CAPITTEL

Den Geest van Maria bestiert, besit, bewerckt, beleeft sommige zielen; op wat sin, ende mannier; dan leven sy door den geest van Maria; ende Maria is hun leven, ende soo worden sy gelijck overvormt in Maria.

Den geest van Maria bewerckt en beleeft sommige zielen. Het schynt aen sommige Marie-kinderen door de habitude oft gewoonte van de Minnelijcke Moeder aldus in't gemoet ende hert te hebben oft door de gestadighe minnelijcke uytwerkinghen ende bestieringhe van den Geest **Iesus** tot dese oversoete Moeder, dat'se hun van haeren geest oock laeten bestieren, faitsoeneren, besitten, bewercken, beleven, soo

de Mariale liefde samen – zonder dat de een de ander in de weg staat. En daarom leiden zulke zielen door de liefde tot God een goddelijk leven in God om God. Door dezelfde geest van liefde die zich tegelijk en voortdurend uitstrekt tot de minnelijcke Moeder leiden ze ook een Mariaal leven in Maria om Maria, want het is één en dezelfde geest die dat alles in hen uitwerkt. Het is dezelfde geest van Jezus die hen doet leven in God om God en tegelijkertijd in Maria om Maria, goddelijk en tegelijk Mariaal. Zie maar eens goed, hoe dit in Christus heeft kunnen gebeuren zonder afbreuk te doen aan de hoogste volmaaktheid, en je zult gemakkelijk begrijpen hoe dit in sommige bijzondere kinderen van Maria te werk kan gaan zonder nadeel voor de inwendige beschouwing of volmaaktheid. Dit schijnt zeer begrijpelijk te zijn. Want waar de geest van Christus in leeft of woont, daar is het niet verwonderlijk dat deze verschillende uitwerkingen heeft, zowel van beschouwingen van en liefde tot God, als van beschouwingen, liefde enzovoorts tot Maria en diverse andere werkingen. En dit alles bewerkt in die zielen een en dezelfde geest van Jezus, naargelang hij wil en naar de mate van hun vermogen. Daarom moet hier voortaan niemand verbaasd over staan, want het is duidelijk en het geschiedt inderdaad aldus in sommige zielen.

HOOFDSTUK 14

De Geest van Maria leidt, neemt bezit van, werkt en leeft in sommige zielen. Hoe gaat dat in zijn werk? Dan leven zij door de geest van Maria. Maria is hun leven en zo worden zij als het ware omgevormd in Maria.

De geest van Maria werkt en leeft in sommige zielen. Doordat sommige Maria-kinderen de habitus of gewoonte hebben de minnelijcke Moeder op die manier in hun gemoedsleven en in hun hart te dragen, of door de voortdurende liefdevolle werkingen en leiding van de Geest van Jezus tot deze allerzoetste Moeder, schijnen zij zich ook door haar Geest te laten besturen, vormen, bezitten, bewerken en inspireren. Zo schijnen

³³ Vgl. Michael, *Peyyt*, hfst. 212.

dat'se van haer schynen als lieve kinderkens op gequeckt te worden, haeren aert in te drincken, met haeren geest bekleet te syn ende op desen sin in haer verandert oft getransformeert te worden ende haeren geest in hun te leven ende alles uyt te wercken.

Op wat sin. Wat den geest van Maria is.

Het welcke op desen sin oock kan verstaen worden: sonder twyffel den Geest **Iesu** heeft on-uytsprekelijk volmaeckter de minnelijcke Moeder beseten, beleeft, bevrocht als eenighe andere creature. Desen geest van **Iesus** in haer woonende heeft alle haere wercken uyt-gevrocht sonder in het minste haere medewerckinghe te ontbreken; soo dat den Geest **Iesu** door haere getrouwe medewerckinghe is geworden haeren geest, waer van sy is seggende: **Mynen Geest is soet boven Honinck**³⁴. Desen haeren Geest heeft in haer uyt-geschenen in alle soorten van deughden ende volmaecktheden ende heeft alles in haer met haer uyt-gewerckt

Op wat manier. Hoe sy haren geest aen sommigen besorgt. Maria leeft in sommige geelyck Christus. Den geest van Maria leeft in hun. Op wat sin Maria is hun leven.

Soo wanneer dan sy eenighe besondere kinderen wilt faitsoeneren, soo besorgt sy in hun haeren geest, dat is den Geest **Iesu**, als werckende haere deughden, haer mannier van doen, haeren aert ende genegentheden in die zielen, waer door de zielen schynen in **Maria** te veranderen ende den Geest van **Maria** in hun te leven, oft beter: den Geest **Iesu** in hun leeft ende werckt, gelijk in **Maria**. Maer wat wonder is't dat dese lieve kinderen aerden ende eengeestigh worden met hunne overminnelijcke Moeder. Dit is eyghen aen goede kinders; hier toe arbeyden minnende Moeders. Dan wort het leven van **Maria** in hun veropenbaert, beneffens het leven **Iesu**; dan geschied'et dat, gelijk den Apostel Paulus seyde: **Ick leve, maer ick en leve nu niet meer, maer Christus**³⁵ – dat is: den Geest Christi leeft in **my** – oock sulcken zielen schynen te connen seggen: ick leve, maer ick en leve nu niet meer, maer **Maria** – dat is den geest van **Maria** – leeft in my door dien te weten dat in hun verstorven

zij als lieve kinderen door haar opgevoed te worden, zich haar karakter eigen te maken, met haar geest bekleed te worden en in die zin in haar veranderd of omgevormd te worden, en zo schijnt haar geest in hen te leven en dit alles te bewerken.

Wat houdt dit in? Wat de geest van Maria is.

Dit kan ook aldus begrepen worden: ongetwijfeld heeft de Geest van Jezus op oneindig volmaaktere wijze bezit genomen van de beminnelijcke Moeder en haar meer leven en vruchtbaarheid gegeven dan aan welk ander schepsel oock. Deze geest van Jezus, die in haar woont, heeft zelf al haar werken tot stand gebracht met haar volledige medewercking. Zo is de geest van Jezus door haar trouwe medewercking haar geest geworden, waarvan zij mag zeggen: Mijn geest is zoeter dan honing. Die geest van haar heeft in haar uitgestraald in alle mogelijke deughden en volmaektheden en heeft alles in haar en met haar bewerkt.

Hoe zij haar geest aen sommigen doet toekomen. Op welke manier Maria leeft in sommigen zoals Christus. De geest van Maria leeft in hen. Op welke manier Maria hun leven is.

Wanneer zij dan sommige van haar bevoorrechte kinderen wil vormen, dan weet zij voor hen haar geest te verkrijgen, dat is de Geest van Jezus, in zover die haar deughden, haar manier van doen, haar aard en geneigdheden in die zielen uitwerkt. En daardoor schijnen die zielen in Maria te veranderen en schijnt de geest van Maria in hen te leven. Of beter gezegd: de Geest van Jezus leeft en werkt in hen zoals in Maria. Is het dan te verwonderen dat deze lieve kinderen zo lijken op hun allerbeminnelijkste Moeder en zo één van geest met haar worden? Dat is eigen aan goede kinderen en daarvoor werken moeders die liefhebben. Dan wordt het leven van Maria in hen geopenbaard, naast het leven van Jezus. Dan geschiedt het, dat ook zulke zielen – zoals de apostel Paulus zegt: Ik leef, maar ik leef nu niet meer, maar Christus, dat is, de Geest van Christus, leeft in mij – schijnen te kunnen zeggen: ik leef, maar ik leef nu niet meer, maar Maria – dat is de geest van Maria – leeft in mij, doordat namelijk in hen

34 Sir 24,20 (KBS); 24,27 (Vulgaat).

35 Gal 2,20.

is ende te niet gedaen al dat aen den geest van **Maria** contrarie is ende al dat aen hem conform is, leeft in hun. Ja den geest van **Maria** op den voorseyden sin schynt hun te bestieren, te bewercken, te beleven ende sy schynen daer van beseten te syn, al oft den geest van **Maria** alles in hun uytwerckte benefens den Geest **Iesu**; oft – om beter te seggen – den Geest **Iesu** beleeft hun, bewerckt hun, bestiert hun, gelijk hy **Mariam** beleeft, bevrocht, bestiert heeft ende maect hun aen **Maria** gelijk. Ende op desen sin sy en leven nu niet meer, maer **Maria** leeft in hun ende schynt de roeringhen vande krachten der ziele te bestieren, te bewegen ende aen te leyden in doen en laeten, om de selve op een nieuw manier in Godt te doen leven ende alsoo schynt **Maria** te syn hun leven. Op welcken sin sy de minnelijcke Moeder dan oock groten: **weest gegroet ons leven, soetigheyt ende hope.**³⁶

Ende dit sy genoeg om te leeren Godt-vormelijck ende goddelijck leven in Godt om Godt, te saemen oock conformelijck aen ende door den Geest van **Maria**, in **Maria** ende om **Mariam**, hetwelck in ons geweerdighe te volbrenghe die ons den wille daer toe gegeven heeft, door de voerspraecke vande Minnelijcke Moeder: **Iesus Christus** gebenedydt inder eeuwigheyt. **Amen.**

EYNDE VANT' BY-VOEGHSEL

gestorven is en teniet gedaen alles wat met de geest van Maria in strijd is, en al wat daaraan gelijk is, leeft in hen. Ja, de geest van Maria zoals we hier beschreven hebben, schijnt hen te besturen, op hen in te werken, hun leven te schenken en zij schijnen door haar in bezit genomen te zijn, alsof de geest van Maria naast de geest van Jezus alles in hen uitwerkt. Of om het beter te zeggen: de geest van Jezus beleeft hen, bewerkt hen, bestuurt hen, zoals hij Maria beleeft, bewerkt en bestuurd heeft en maakt hen aan Maria gelijk. In die zin leven zij nu niet meer, maar Maria leeft in hen en schijnt de roerselen van de ziel te besturen, te bewegen en te stuwen in doen en laten, om haar op een nieuwe manier in God te doen leven. En zo schijnt Maria hun leven te zijn. En in die zin begroeten zij dan ook de minnelijke Moeder: Wees gegroet, ons leven, onze zoetheid, onze hoop.

En dit moge voldoende zijn om God-vormig en goddelijk te leren leven in God en om God, en tegelijk ook conform aan en door de geest van Maria, in Maria en om Maria. Moge zich gewaardigen dit in ons te volbrengen hij die op de voerspraak van de beminnelijke Moeder ons de wil daartoe gegeven heeft: Jezus Christus, gezegend in alle eeuwigheid. Amen.

EINDE VAN DE BIJLAGE

36 Vgl. de bekende Mariahymne *Salve Regina*.